Бүгү чурттарның пролетарийлери, каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 270 (9647) | 1974 чылдың ноябрь 19, вторник | 1925 чылда үндезилеттинген | Өртээ 2 көп.

НАЙЫРАЛДЫҢ АЯН-ЧОРУУ-БИЛЕ

Иранның шахиншагы Мохаммед Реза Пехлеви Москвада келген

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң болгаш Совет чазактың чалаанын ёзугаар Иранның шахиншагы Мохаммед Реза Пехлеви найыралдың аян-чоруун кылып, дүүн Москвада келген.

Иранның болгаш Совет Эвилелиниң күрүне туктары-биле шимээн Внуково аэродромга хүндүлүг аалчыны ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазы Н. В. Подгорный, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы А. Н. Косыгин, ССРЭ-ниң даштыкы херектер министри А. А. Громыко, албанның өске-даа кижилери уткаан.

Шеригниң үш хевирлериниң — чадаг шеригленнің, ужудукчуларның, далайжыларның төлээлекчилериниң хүндүлел таныышылын чыскааган. Иранның шахиншагынга хүндүлел таныышылының начальниги рапорт берген. Иранның болгаш Совет Эвилелиниң күрүне гимнери чангыланып үнген.

Иранның шахиншагы болгаш ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазы совет шеригленнің чыскаалының базары-биле өрткен.

Совет күрүне болгаш хөй-ниити ажылдакчыларын иран күрүненің баштынынга таныштырган.

Мохаммед Реза Пехлеви, Н. В. Подгорный, А. Н. Косыгин олар автомашинага олурупкаш, метоциклистериң хүндүлел таныышылынга үдеткеш, хоорайже чорупкан.

Хүндүлүг аалчының найысылал кудумчуларын таварты өрткен черлерин найыралчы ийи чурттуң күрүне туктары-биле, персид болгаш орус дылдарда байыр чедирген транспарантылар-биле шимээн турган.

(СЭТА).

АРТКАН ҮЕНИ ЧӨП АЖЫГЛААР

Г. ДОЛГОПОЛОВ,
Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазының оралакчызы.

Совет Тыванның ажылчы чоннары, бүгү чурттуң улустары-биле бир дөмей, Улуг Октябрьның байырлалын күш-ажылчы чедишкиннер-биле демделеп өрттирген. Тоску беш чылдың тодарадыкчы дөртү чылының планныг онаалдаларын хуусаа бетинде боттандырар дээш Бүгү-эвилелдің социалистиг чарыжынга киришпишаан, республиканың улус ажыл-агыйының бүгү адырларының коллективтери көскү чедишкиннерни чедип алган.

Үлетпүр ажылдакчыларының шудургу күш-ажылының ачызында чылдың өрткен он айларында продукцияның кол-кол хевирлерин бүдүрериниң база ону сайгарарының талазы-биле план күүсеттинген. Өрткен чылдың ол үеэнге бодааргa, бүдүрүлге хемчээли 6,7 хуу ковудээн болгаш ооң ажыктыы бедээн, күш-ажылдың бүдүрукчүлүү ол үениң дургузунда 7,4 хуу өскен. Үлетпүр продукциязының бүгү өзүлдези ооң ачызында чедип алдынган. Пландан ажыр 1 млн. 531 муң рубльдің янзы-бүрү продукциязы сайгартынган. Планга немештир 7,8 млн. киловатт-шак электроэнергияны, 47 муң тонна хомур-дашты, 2967 тонна сорттуг даг-дүгүн, 28 муң кубометр дилиг материалдарын болгаш өске-даа продукцияны бүдүрген.

Байырлал мурнуу чарының социалистиг чарыжынга Каа-Хем хомур-даш разрезинин, Терлиг-Хаяның моңгүн суу бүдүрүлгезинин, Кызылдың эт комбинадының, алгы заводунун, № 1 орук-тудуг эргелелиниң, «Тыва көдээ тудуг» трестиң автобаазазының, Чадаанының коммунал бүдүрүлгелер комбинадының, Барыын-Хемчик райпозунуң коллективтери өскелерден дээре көргүзүлгерни чедип алган.

Республиканың тудугжулары чаа күчүлерни ажыглалга дургеп киирер, ажылдың шынарын өскижидер база бот-уненги чигедир дээш бо хүнүерде чүткүлдүг ажылдан турар. Олче ажылчын кадрларны, материалдыг болгаш саң-хөө курлавырларны мөөцпеп, чедир кыдынмаан тудугларның хуусаазын кызырып, күш-ажылды организастаарын болгаш эргелеп-башкарарының системазын чаартын турар.

Республиканың тудугжуларын өрткен он айларның дургузунда 37,4 млн. рубльдің кол фондуларың ажыглалга киирип, 52,2 муң дөрбелчин метр чурттарга шөлүн, 960 уруглар өөренир шинти билиг школаларын, янзы-бүрү күчүлүг 300 км ажыг электри дамчыдыга шугумун, мал кажааларын болгаш өске-даа объектилерни ажыглалга киргеннер.

Тудуг-монтаж ажылдарының хемчээли он айларда өрткен чылдың ол үеэнинде 16,1 хуу, керээ ёзугаар ажылдарның хемчээли —7,4 хуу өскен. Транспорт ажылдакчылары база багай эвес көргүзүглерлиг. Ниити ажыглаадың транспорту-биле ол үениң иштинде 376,7 муң тонна чүктү дажыглаан. Дыка хөй автобүдүрүлгелер октябрь мурнунун социалистиг хүлээлгелерин күүсеткен. Ол ышкаш садыг, амыдырал болгаш коммунал хандырылга коллективтери база эки чедишкиннерлиг болган. Күрүне болгаш кооператив садының үүрмектеп садар бараан саарылгазы он айларда өрткен чылдың ол үеэнде турганындан 7,7 хуу, чурттакчыларга ачы-дуза чедирерин—10,2 хуу ковүдээн.

Чедип алган чедишкиннериністи быжыглавышаан, планда көрдүнген сорулгаларны чедип алыр дээш оон-даа улам шудургу идепкейлиг болгаш чогаадыкчы ажылдаар ужурлуг бис. Бо хүнүерде бар аргаларны чөп ажыглаар, беп чылга курлавыр бүрүзү бараан болган турарынче онза кичээнгей салыры негеттинип турар. Чогум-па ол ажыл бисте четче боттанмайн турар. Улус ажылагыйының чамдык адырларында ындыг четпестер амдыызында хевээр артып турары чажыт эвес.

Он айларда продукция сайгарарының планын күүседир талазы-биле 12 бүдүрүлге, а продукция бүдүрериниң хемчээлиниң талазы-биле—15 бүдүрүлге күрүне мурнунга өрелиг арткан. Олар ниитизи-биле 835 муң рубльдің продукциязын чедир бербээн. Чамдык бүдүрүлге коллективтери күш-ажылдың бүдүрукчүлүүн бедиериниң планын күүсетпээн. Тудуг туйбузунуң чыып эптээр демир-бетон конструкциялар болган кезектериниң, комбикорм болгаш өске-даа кылыгларының талазы-биле онаалдалар күүсеттилмээн. Чамдык продукцияларның шынары багай болуп артпышаан. Капитал тудугда бар көскү чедишкиннер турза-даа, инда база-ла өске адырларда дег четпестер чок деп болбас. Айдан айже дыка хөй тудуг организациялары күрүнеден берилген онаалдаларын күүсетпес, ажыглалга кирер объектилериниң хуусаазын чылдыр чоруктар бар. Күш-ажылды организастааны кошкак, деригленни ой-шаанда бербес, тудуг организациялары биле чагыкчылар аразында демниг харылаа чок—ооң кол чылдагаанары ол-дур.

Кол фондуларны ажыглалга киирериниң планы ниитизи-биле күүсеттинмээн. Ылаңгыя Тыва электри четкизинде, мал семиртир тресте, совхозтар катыжышкынында болгаш өске-даа чугула объектилерде ындыг план үзүлген болуп турар. Он айларда тудугжулар барыкла 34 муң дөрбелчин метр чурттарга шөлүн, 570 орунуг уруглар садтарын, 1400 олуттуг клубтарны болгаш өске-даа тудугларны чедир бербейн барганнар.

Көдээ черлерде чурттакчыларга ачы-дуза чедириниң хемчээлиниң талазы-биле план күүсеттинмээн, элээн хөй амыдырал хандырылга комбинаттарны онаалдаларын боттандырбайн баргылаан.

Амгы үеде өрткен он айларның түүнелдерин ханы анализтеп көрүп, хожудан турар коллективтерге кандыг дээштиг дуза көргүзүп болурун, мурнакчыларның дуржулгазын нептередир болгаш шиңгээлин алыр талазы-биле кандыг аргалар барын дилеп тывар болза чогуур. Чылдың доостур чоокшулаан бо хүнүерде чаңгыс шак-даа халас барбазын дээш ажылдаары чугула. Партия организациялары, чер-чер Советтери болгаш ооң депутаттары чыл планын эрте чедишкиниг доозар дээш демиселче күштү мөөңнээр болгаш массаларның инициативазын көдүрер хүлээлгелиг. Продукция бүдүрериниң болгаш ону сайгарарының талазы-биле мурнунда ай саныда чедип алдынып турган ортумак хемчээлди оранчок ажып турар, шак ындыг темпини чедип алыры ам бистің үлетпүрүнүң мурнунда тургустунуп келген.

Чаа объектилерни ажыглалга киирери дээш чер-черде партия, профэвилел организациялары, ажылчы чоннар депутаттарының Советтери бедик харысалгалыг дээрзи билдингир. Ажыглалга кирер тудугларга контрольду күштелдирип, ажыл-агыйның кадрларынга негелделиг болуп, тудугда күш-ажылды организастаарынга идепкейлиг киржирин оларын дорт хүлээлгези болур. Кижи бүрүзү ниитилел бүдүрүлгезинге бодунун аргаларын бүрүн киирештирер дээш шудургу ажылдаар апаар. Борта төлевилекчи, монтажник, ажыглакчы, дериглер хандырыкчызы дээш бүгүле адырларның ажылдакчылары төлептиг үлүүн киирери чугула.

Чыл доостур деп турар болганда, үлетпүрүү болгаш тудугну материалдар-биле долу хандырары эң чугула. Ынчангаш чүк сөөртүлгезин саадатпас төлээде автомобиль транспортунуң ролю улуг. Автотранспорт бүдүрүлгелериниң ажылдакчылары, специалистери болгаш удуртукчулары улус ажыл-агый чүүгүнүң сөөртүлгезинде киржип турар чоллаачы бүрүзү хууда планныг онаалдазын ыяап күүседиринге болдунар-ла аргалар-биле дуза чедирер хүлээлгелиг. Бүдүрүлгелерни чиг-эт-биле, тудугларны тудут материалдары-биле үзүктелиишкин чокка хандырары оларның боттарының планнарын болгаш социалистиг хүлээлгелерин күүседиринге улуг ужур-дузалыг болурундан аңгыда, ол хандырын турары черлериң ындыг сорулгаларын чедишкиниг боттандырарынга дээштиг салдарын чедирер.

Кыш дүшкен. Улуг соок дүжери үлетпүр бүдүрүлгелериниң, тудугларның деңдески ажылдаарынга парын байдалды тургузары чугаажок. Бо талазы-биле энергетиктер болгаш хөмүр-даш үлетпүрүнүң база транспорттуң ажылдакчыларынга немелде харысалганы онаан турар. Кышкы соок үеде туруушкун чок ажылдаарынга бүдүрүлгелерни одаар түүл-биле бүрүн хандырар, ажылчыннарга чылыг хөпти бээринге чедир ыяк белеткелдиг турары чугула. Ол дугайында ведомстволар болгаш министерстволар кичээнгейин кошкадып болбас ужурлуг.

Арткан хонуктарда ыяап-ла кылып доосса чогуур түүлдерле бисте хөй.

Партияның XXIV съездиниң айытканы сорулгаларны бүрүн боттандырар, тодарадыкчы чылды чедишкиниг доозар болгаш тоску беш чылдың доозукчу чылында боттандырып чорудар ажылдарга амдыгаштан ыяк белеткенири бистің үлетпүрүүстүң ажылдакчыларының мурнунда тургустунун турар чугула сорулга ол болур.

1974 — БЕШ ЧЫЛДЫҢ ТОДАРАДЫКЧЫ ЧЫЛЫ

Бии-Хем районда «Хадың» колхозтуң төп сүт-бараан фермазының саанчылары, кадарчылары малдың ажаалда, чемгериллдезин экижидеринче сагыш салбышаан, сүт саалдазын кудулатпайн турар. Саанчылардан Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң депутады Галина Кара-кыс бо чылдың он айларында бир инектен-не 2130 ажыг кг, сүттү саап алган. Мурнакчы саанчы Татьяна Начын-оол база өлбек сүттү сагган. Бо саанчылар фермада социалистиг чарыштың мурнуку одуруунда.

ЧУРУКТА: Хадың фермазының саанчылары (солагай талазындан) Галина Кара-кыс-биле Татьяна Начын-оол.

О. ОХЕМЧИКТИҢ фотозу.

ПЛАНДАН АЖЫР

Республиканың совхозларының бүдүрүлге каттыжышкынының автобаазазының чоллаачылары, септекчилери болгаш инженер-техниктиг ажылдакчылары тоску беш чылдың тодарадыкчы чылының планныг онаалдаларын база алган социалистиг хүлээлгелерни хуусаа бетинде күүседир дээш кызымак ажылдап турарлар. Ооң түүнелинде бо чылдың өрткен он айларында эки көргүзүглерни чедип алган.

Коллектив чүүк сөөргүрүнүң чыл планын күүсеткеш, бердинген онаалдадан ажыр 15-муң тонна чүүктү сөөрткен. Тонна-километр талазы-биле он айларда даалгазын 108 хуу күүсеткен.

Бүдүрүлгеде чоллаачыларның он бир бригадазы ажылдап турар. Оларның аразында социалистиг чарышка Михаил Черепановтуң удурткан бригадазы бирги черни алган. Бригаданың кежигүннери бо чылдың даалгазын хуусаа бетинде боттандырган. Коллективте 30 ажыг чоллаачы 1975 чылдың үлүүнге кириштир ажылдап эгелээн. Павел Иванович Сережкин, Василий Иванович Ростощеков олар хууда беш чыл планын күүсеткеш, чарыштың мурнуку одуруунда киргеннер.

К. ХЕРТЕК.

БҮДҮРҮЛГЕНИҢ БЕДИК КӨРГҮЗҮГЛЕРИ

Кызылдың алгы заводу — республиканың хоочун бүдүрүлгелериниң бирээзи. Ында 150 ажыг кижи бир демниг ажылдап турар. Бо улуг коллектив чыл саныда бедик күш-ажылчы көргүзүглерни чедип ап ажылдап келген. Ол тоску беш чылдың тодарадыкчы, дөртү бо чылында база-ла бодунуң күш-ажылчы темпизни кошкатпайн шалыпкын ажылдап турар.

Заводтуң партия база профэвилел организациялары чыл эгезинден тура социалистиг чарышче кол кичээнгейни салган. Бүдүрүлге планын баштай бригадалар, цехтер аразынга бүгү тала-биле чугаалажын көрген. Ооң соонда олар боттарының хүлээлгелерин алгылаан. Тус-тус бригадаларның кежигүннери бөзин боттарынга тодаргай хүлээлгелерин ап, хей-аът ниришкин-биле ажылдап эгелээн.

Заводка бригадалар, ажылчыннар аразынга социалистиг чарыш ынчаар хайныгып үнген. «Бөгүн бир кижиниң бедик көргүзүү — даарта бүдүн коллективтиң болур», «Чаңгыс-даа кижи чыдын калбас ужурлуг», «Ажылды чүгле эң эки шынарлыг кылыр» деп лозун, плакаттар цехтерге көстүп келгилээн.

Мурнакчыларның баштайгы чедишкиннерин «Идик кылыкчызы» деп хана солун чырыдын турган. Идик кылыр бригаданың бригадири Г. Лавриченко, мурнакчы ажылчыннар Т. Семина, Р. Сафиулина олар болгаш өскелер-даа боттарының мурнакчы арга-дуржулгаларының дугайында хана солунга бижип, боттарының эшөөрүн улам шалыпкын ажылдаарынче хыйгырып турганнар.

Партия болгаш профэвилел организациялары социалистиг чарыштың түүнелин ай саныда үндүрүп турган. Мурнакчыларга материалдыг болгаш моральдыг деткимчени көргүзүп, социалистиг чарышты улам калбартырының хемчеглерин ап келген.

Партия организациязы бодунуң хуралдарынга күш-ажылдың бүдүрукчүлүүн бедиериниң социалистиг чарыштың дээштиг болурунуң, ажылчыларның экономиктиг болгаш политиктиг өөредилгезиниң, күш-ажылдың сагылга-чурумунуң, бүдүрүлге планының күүселдезинің дугайында болгаш ооң-даа өске чугула айтырыларны чугаалажын турган.

Коллективте коммунистиг күш-ажыл дээш шимчээшкин калбарган турган. Ооң түүнелинде бүдүрүлгениң шупту он бригадаларының бежи коммунистиг күш-ажылдың бригадазы бедик атты чедип алган. Артканнары коммунистиг күш-ажылдың бригадазы деп бедик атты чедип алыр дээш ажылдап турар.

Үшкү кварталдың түүнелинде А. Спиринаның идиктер кылыр бригадазы социалистиг чарышка тиилекчи болган. Ийити черни П. Казанцеваның бригадазы алган. Цехтер аразынга организастаан социалистиг чарыштың түүнелинде бирги черни коммунист М. Казанцевке удурткан кидис идиктер кылыр цеги бирги черни алган.

Партия организациязы социалистиг чарыштың дээштиг болуруче кол кичээнгейни салып келген. Заводта көскү агитацияның ажылын база багай эвес тургускан. Бригадаларның, цехтериниң ажыл-ижиниң көргүзүглери, ажылчыннарның хүн бүрү кылган ажылын заводтуң көргүзүг самбызынга хүнүн-не айтын көргүзүп турар.

Завод продукция сайгарылгазының өрткен айларда планын 931 муң рубльге, бараанның саарылганың планын 918,8 муң рубльге күүсеткен.

Заводтуң кылган продукциязының шынары эки. Ол чурттакчы чоннуң үнелелин ап турар.

Партия организациязы ажылчыннарның экономиктиг болгаш политиктиг өөредилгезинче улуг кичээнгейни салып келген. Өрткен өөредилге чылында заводтуң ажылчыннары экономиктиг билигниң үндезиннерин өөренириниң программазын чедишкиниг дооскан.

Бо өөредилге чылында ажылчыннар агар-политиктиг кичээлдерде өөренип турар.

Тоску беш чылдың дөртү чылы төнчүзүче чоокшулаа бар чыдар. Ынчангаш алгы

НИИТИНИҢ МАЛЫН ХҮР КЫШТАГЛАДЫЫЛЫҢАР!

ХҮН АЙТЫРЫЫ—КЫШТАГЛААШКЫН

Тыванын колхозтарынын ажыл-ишчилери СЭКП ТК-нын партияга, совет улуска Кыйгырыынга харыы кылдыр малдан алыр продуктуларны бүдүрерин база белеткээрин көвудедир дээш, көдээ ажыл-агый ажылдакчыларынын Бүгү-эвилел социалистиг чарыжынга киришиишаан, тоску беш чыл планынын тодарадыкчы дөртку чылында боттарынга алган социалистиг хүлээлгелерин чеднишкиниг күүседир дээш кызымак ажылдап турар дээрзин республиканын колхозтар көвүлелиниг болуп эрткен хуралынга, тос айларда колхозтарның бүдүрүлге, сан-хөө ажылының түңнелдериниг болгаш мал-кыштаглаашкынын организастыр эрттирер талазыбиле сорулгаларының дугайында илеткелинге көдээ ажыл-агый министриниң бирги орлакчызы эш А. К. Бакулин дөмдеглээн.

Республиканың ажылчы чону, агаар-бойдустуң таарымча чок болган бо чылында көдээ ажыл-агыйны хөгжүдер талазы-биле элээн чеднишкиннерни чедип алган. Райкүүскомнарның көдээ ажыл-агый эргелелдери, колхозтар баштаар черлери көдээ ажыл-агый бүдүрүлгезин специализастаарының, концентрастаарының баазазынга интенсификация ажылынче улуг кичээнгейни угландырып турар.

Эрткен чылдың ол үезин-биле дөңнээрге, бо чылдың тос айларында колхозтар сүттү 71,7 тоннаны, эттти (дириг дөңзиби-ле) 297,9 тонна, дүктү 48 тоннаны хөйнү бүдүрген.

Октябрь 1-де байдал-биле алырга, республикада хойнуң баш саны өткөн чылдың ол үезин-биле дөңнээрге 7,5 хуу, а Каа-Хем районнуң колхозтарында—16,3 хуу, «Коммунизминиң херели» колхозта 16,9, «Тере-Хөл» колхозта 23,9 хуу өскен дээрзин илеткелчи демдеглээн.

Тоску беш чылдың тодарадыкчы чылында алган социалистиг хүлээлгелерин күүседир дээш чаршыдың мурнуку одурүүн төрүүр 100 хойга онааштыр 128 хураганны камгалап, хой бүрүзүнден 3,2 кг дүктү кыргын алган Тес-Хемниң «Чодураа» колхозунуң хойжузу И. Данзурун төрүүр 100 хойга онааштыр 123 хураганны менди камгалап алган. Чөөн-Хемчик районда «Октябрь 30 чылы» колхозтуң хойжузу Ондар Аяк-Хээ, төрүүр 100 хойга онааштыр 119—120 хураганнарны менди доруктурган хойжулар: Бай-Тайганың «Мурнакчы» колхозундан Көк Серенот, Өвүрде «Коммунизмче орук» колхозтан Монгуш Намбар-оол болгаш колхоз бүдүрүлгезиниң өске-даа мурнакчылары баштаан.

Боттарының кызымак, аксеткилдиг күш-ажылы-биле чоннуң хүндүткелин чаалап алган механизатор кадрлар бисте хөй. Оларга «Коммунизминиң херели» колхозтан А. Лапшин, Каа-Хем районнуң «Коммунизмче орук» колхозтан П. Ситников, К. Лифанов, «Тиилелге» колхозтан Н. Морозов болгаш Д. Дойбан, «Хадың» колхозтан В. Алексеенко, И. Некрылов болгаш өске-даа хөй-хөй механизаторларны адап болур.

Бо бүгү эки ажылдар—республика колхозтарының бүгү ажыл-ишчилериниң кызымак ажылының түңнелинде чедип алдынганы билдингир.

Оон-биле чергелештир, колхозтарның ажылында четпестер база эвээш эвес дээрзин илеткелчи-даа, санал берген эштер-даа демдеглээн.

Инек бүрүзүнден саап алыр сүдүвүс эрткен чылдыңдан 33 кг эвээжээн. Улуг-Хемниң «Х Улуг Хурал» колхоз болгаш Бай-Тайга, Каа-Хем районнарның ажыл-агыйларында сүт саалдазы кызырылган. А «Хадың» колхоз эрткен чылга дөңнээрге саар инек бүрүзүнден-не 380 кг эвээш сүттү саап алган.

«Тере-Хөл», «Искра», «Малчын», Чөөн-Хемчиктиң Ленин аттыг, «Хадың», «Х Улуг Хурал», «Чөа орук», Каа-Хем районнуң «Коммунизмче орук» болгаш «Тиилелге» колхозтары эт бүдүрерин эвээжеткен. Бо ажыл-агыйлар малды одарладып семиртир талазы-биле ажылды четпест организастаан болгаш ол четпестерни чайладырының хемчеглерин ам бизин кошкак чорудун турар.

Республиканың колхозтары дүк бүдүрер планын 88,2 хуу күүсеткен. Мөңгүн-Тайга районнуң колхозтары дүк бүдүрер планын түгле 60,3, а Өвүрнүү — 61,4 хуу недирген.

Колхозтар ниитизи-биле төрүүр 100 баш хойга онааштыр 81 анай, хураганны камгалап алган турда, Чөөн-Хемчик районнуң ажыл-агыйлары—түгле 49-ту алган. А бо чылын 27 муң баш хире хой, өшкү кызыраанын түүн-биле тайылбырлаарыл? Бо ажыл «Х Улуг Хурал», «Малчын», «Кара-Хөл» колхозтарының удуртукчуларының кичээнгейин олче угландырарын негеп турар.

Тарылга шөлдеринче органиктиг чемнишидилгелер төгерин-биле июньну шалыпчы ай хылдыр чарлаар дугайында СЭКП обкомунуң бюрозунуң болгаш республиканың Министрлер Чөвүделиниң доктаалы турбуже, «Коммунизминиң херели», «Искра» колхозтар ол ажылче ханылап кирбээн, плаын күүсетпээн.

Келир чылдың дужүдүнүң магадылалын амдыгаштан эгелеп турган херек. Аңаа эң кол түүл четчир санныг үрезинни белеткеп алыры. 1975 чылда бистиң республиканың ажыл-агыйларынга 10386 тонна үрезин негеттинип турар. А октябрь 15-те байдал-биле алырга, ажыл-агыйларда 7996 тонна үрезин бар, азы хереглелдиң 74,0 хуузу. Өвүрнүң колхозтарында, «Кара-Хөл», «Тере-Хөл», «Малчын» колхозтарда үрезин шуут чок.

Колхозтарда тудуг ажылы оожум темп-биле чоруп турарын хуралга демдеглээн. Ылангыя «Ак-Эрик», «Искра», «Хадың» болгаш Өвүрнүң «Коммунизмче орук» колхозтары аңаа хамааржыр. 1974 чылда республикага ажыглалга кирзе чогуур 3 инек кажаазының чаңгызы-даа кирбээн, 70 хой кажааларындан 55 ажыглалга кирген.

Колхозтар көдээ ажыл-агыйның тускай эртемниглери-биле хандырылза-даа, дээди эртемниг кадрлар ам-даа негеттинип турар. Чурттуң дээди өөредилге черлериче оолдар, кыстарны өөредип чорудар ажылды чамдык колхозтарның удуртукчулары херекке албайн турар. Оон-биле чергелештир, тускай эртемниглериниң билини бедидериниң көдээ ажыл-агый техникумунуң чанында школазынче Эрзин, Чөөн-Хемчик районнарының колхозтары, «Коммунизминиң херели», «Хадың» колхозтары ортумак звеноуң кадрларын кончуг эвээштү чорудуп турарын ол школаның эргелекчизи эш Елизарева болгаш санал берген өске-даа эштер шүгүмчүлеп, чамдык ажыл-агыйларының удуртукчулары ындыг школа барын безин эки-ле билбес бооп турарын четпес деп айткан.

Республиканың малчыннарында эң харысалгалыг—малды кыштагладыр үе келген. Бо чылын 23 муң баш мыйыстыг бода малды, оон иштинде 11 муң инекти, 384 муң баш хой, өшкүнү, 2,5 муң хаванны, 11,4 муң чылгыны кыштадыр. Ынча баш малды кыш ажырарынга 127,1 муң тонна сиген, 217,1 муң тонна силос, 35 муң тонна концентраттар, азы 138, 6 муң тонна чем единицазы негеттинип турар. Ам херек кырында—72,6 муң тонна чем единицазы бар, азы бүгү хереглелдиң 52,4 хуузу. Ынчангаш тараа саваңны малга чымчадыр хөөдүп бээрин ажыл-агый бүрүзүнге ажыглаары чугула. Ындыг турбуже Чөөн-Хемчик, Эрзин, Тес-Хем районнарның ажыл-агыйлары мал чемни белеткээр кухняларны, цехтерни амга чедир кылын албаан.

Тодарадыкчы чылдың төнчүзүнге чедир 1,5 ай арткан. Бо үениң дургузунда республиканың колхозтары күрүнеге 1224,5 тонна эттти, 61,0 тонна сүттү садар. Бир эвес бар курлавырларны чөп ажыглаар болза, үстүнде хүлээлгелер күүсеттинер дээрзинге хуралдың киржикчилери быжыг бүүрелин илередип, чугаалашкан айтырыг талазы-биле тускай доктаалды хүлээп алган.

Республиканың колхозтар чөвүелиниң хуразынга СЭКП обкомунуң ийиги секретары эш В. Филиппов киржип, колхозтарның ажыл-ижинин, сорулгаларының дугайында делгерецгей чүве чугаалаан.

М. КАЛЧАН.

ЧЕТПЕСТЕРНИ ДАРЫЙ ЧАЙЛАДЫР

«Ниитиниң малын чем-биле хандырарының немелде хемчегериниң болгаш 1974—1975 чылдарның мал кыштаглаашкынын эрттирер дугайында» СЭКП обкомунуң бюрозунуң болгаш республиканың Министрлер Чөвүделиниң доктаалын боттандырары-биле Чөөн-Хемчик районнуң ажыл-ишчилери эвээш эвес түүлдерни кылган. Мал чемин белеткээринче колхозчуларны, совхозтар ажылчыннарын болгаш шефтеп турар организацияларны хаара туткан. Оон түңнелинде район 14.376 тонна сигенни белеткеп, планын 96,1 хуу күүсеткен, 500 ажыг тонна сенажты салган, 14.186 тонна саваңны бөлүп сараатаан.

Ажыл-агыйлардан «Алдан-Маадыр» совхоз 2813 тонна сигенни белеткеп, планын 171 хуу, «Сүт-Хөл» совхоз 2.227 тоннаны белеткеп, планын 121 хуу, «Искра», «Октябрь 30 чылы», Ленин аттыг, колхозтар сиген планын 101—107 хуу боттандырган.

Кыштаглаашкынга белеткел ажылдары районнуң ажыл-агыйларынга хайнышкынныг чоруп келген. Районга кыштаглар септээр 40 звено ажылдап турган. 186 муң ажыг шээр мал кыштаган шупту 474 кыштагдан ам 460 кыштаг бүрүн белен болган. Бода малдың 145 кыштаандан 142 септеттинген. Бо хүннерге чедир районда муң ажыг малчыннар кыштагларында хонгулап алгылаан.

Мал кыштаглаашкынынга белеткел ажылдарын «Искра», «Октябрь 30 чылы», Ленин аттыг колхозтар, «Алдан-Маадыр», СЭКП-ниң XXII съездизи аттыг совхозтар организастыг чоруткаш, ону чеднишкиниг дооскан.

Ам мал кыштагларында 16.340 тонна сигенни, саваңны сөөртүп чедирген.

Ажыл-агыйларда мурнакчы малчыннар кыштаглаашкынга белеткелге эң-не идепкейлиг киришкеннер. Олар өдек-кыштаан боттарының күжү-биле сөптеп ап, кыжын малынга чиртири-биле 20-ден 40 тонна чедир сиген, саваңны дужүртүп алгылаан.

Сүт-бараан фермаларындан «Искра» колхозтуң Арыг-Бажында фермазы (эргелекчизи Моңгуш Люндуп), СЭКП-ниң XXII съездизи аттыг совхозтуң Дөргүн фермазы (эргелекчизи Моңгуш Алдын-кыс) кышка ыяк белеткепин алган.

Бо чылын районга ниитизи-биле малдың баш саны өзүлделиг болган. Ынчангаш шээр малга 40 чаа кыштагны, бода малга 4 чаа кыштагны немеп туткан.

Оон ыцай малды кышкы үеде суг-биле хандырарының айтырыы районда нарын болуп артпышаан турар. Районда ниитизи-биле 80 автоводовоз санаттынып турар. Олардан хөрек кырында 44 машина ажылдап турар, 18-ти эде дерээн, а арткан 18-и шуут ажыглавас кылдыр үрелген. Суг кудар 31 саваның 23-үү анаа, а 8-и үреликк. Эде дерээш, өске сорулгага ажыглап турар автоводовозларны катап тургузары эргежок чугула. Районнуң ажыл-агыйларында 67 скважина кудуктан 13-үү шуут ажылдавас. Оларны Кызылда суг ажыл-агый чериниң тудуг-монтаж эргелели кылыры-биле август айда-ла ажыл-агыйлар-биле керээни чарган. Ынчалзажок кудуктар амга чедир-ле бүтпээн.

Зоотехниктиг негелде өзүгаар алырга, районда малдың бөдүүн мал чеми-биле хандырылганы 34,5 хуу, силос-биле—11,4 хуу, концентраттар-биле—32,1 хуу болуп турар. Бо саннар чүүү көргүзүп турарыл дээрге, бистиң районга кыштың байдалы нарын-берге болуру тодаргай-дыр. Ылаңгыя «Чыраа-Бажы» совхозтуң Чыргакы, «Сүт-Хөл» совхозтуң Ишкин салбырлары мал чемнери-биле кончуг чегей хандырылган. Ол черлерге мал чемин хумагалыг чарыгдавас болза, кыжын мал бергедээр апаары чугаажок. Моны барымдаалаш, саваңны чымчадыр хайындырып, өске чемнер-биле холуп, амдан-сүүзүн киргеш, малга бээринче ажыл-агыйларның удуртукчулары онза кичээнгей салыры чугула.

«Сельхозтехниканың» Чадаана каттыжыышкыны «Искра», Ленин аттыг колхозтарда, «Чыраа-Бажы» совхозта бызаа бөза инек кажааларын чедир кылбаанындан амдаа ажыглалга кирбээн.

Кыштаглаашкында бар четпестерни доп-дораан чайладының боттуг хемчеглерин колхозтарның, совхозтарның удуртукчулары, тускай эртемниглери алыр хүлээлгелиг.

А. ЧАМЗЫРАЙ,
районнуң көдээ ажыл-агый эргелелиниң кол зоотехниги.

СЕССИЯГА КӨРГЕН

Ниитиниң малынга четчир чемни белеткээр, кыштаглаашкынга белеткел ажылдарын шынарлыг доозар дээш демиселге «Барлык» совхозтуң ажылчыннары багай эвес киришкен дээрзин совхозта мал кыштаглаашкынынга белеткел ажылдарының чоруп турарының дугайында айтырыгны чугаалажып, көдээ Советтиң сессиязынга демдеглээн. Ол ажылдың чоруп турарының дугайында кол зоотехник К. Күжүгеттиң илеткелин дыңнаан.

Совхозтуң 34818 баш шээр малы болгаш 3268 баш бода малы 112 кыштагларга кыштаар. Бо хүннерде байдал-биле алырга, хой, өшкү кыштаар 80 кажаалардан 74 белен, бүрүн септеттинген болгаш мыйыстыг бода малдың 32 кажаларының септелгези доозулган. Совхоз бо чылын 5 хой, бир инек кажаалары немей тудуп, ажыглалга киирер.

Кыштаглар септелгезинде 38 кижилиг 6 звено ажылдап турар. Олардан совхозтуң Бижиктиг-Хая салбырында хойжу бригаданың бригадири Норбу-Самбуу Сааяның удуртканы звено шудургу ажылдап турар. Ол салбыр кыштаглар септээрин бүрүн дооскан. Аксы-Барлык салбырда Ончат Хомушкуга удуртканы звено кыштаглар септелгезинге база идепкейлиг ажылдаан.

Малчыннарның кыштагларында бегүнге чедир 357 тонна сиген, 75 тонна көк-сула, 140 тонна саваң чедиртинген.

Малды хүр-менди кыш ажырар дээш кызымак ажылдап турар малчыннар совхозта хөй. Мурнакчы кадарчы Датпаа Ооржак 10 тонна сиген белеткээр хүлээлге алгаш, 15 тонна чедирип, кыштаанын үүрмек септелгезин боду өй-шаанда эки шынарлыг кылган. Кышка баш удур ыяк белеткенип алыры дуржулгалыг малчынга чанчыл апарган. Ынчангаш оон көргүзүү чыл бүрүде бедик болуп турар.

Хойжулар Киров Күжүгет, Сарыглар Бады-Байыр, Сарыглар Модагандай, Хомушку Уртак олар база кыштаглаашкынга эки белеткенгеннер. Ол хойжулар тодарадыкчы чылда 100 хойга онааштыр 90—110 хураганнарны камгалап ап, дүк кыргын алыр хүлээлгелерин база ажыр күүсеткеннер.

Кыштаглаашкынга белеткел ажылдарын чорудуп турарында четпестер база бар. Кышкы үеде суг сөөртүүнге хереглезе чогуур суг сөөртүр 16 автомашиналарның түгле алдызы белен. Суг кудар 50 саваларның 50 хуузу септеттинген. Совхозтуң хойжу коданнарынга херек 220 демир оңгачаларның түгле чедени бо хүннерде бар.

Тараа саваңын үүрмектээш, чымчаткан мал чеми кылдыр белеткээр 3 цехтерни тударын планназа-даа, ол күүсеттинмээн. Малчыннарның кыштагларында чүнар-бажыннарның болгаш кызыл-булуннарның септелгези ам-даа доозулбаан. Көдээ Советтин күүскомунуң сессиязы кыштаглаашкынга белеткелде четпестерни айыткаш, оларны дарый чайладырын совхозтуң дирекциязынга, көдээ ажыл-агыйның тускай эртемниглеринге дааскан.

О. МОҢГУШ.
Барыын-Хемчик район.

ЧАА КЫШТАГ

«ҮТКА 25 чылы» совхоз бо чылын Чинге-Аырга деп черде бир чаа хой кажаазын, бир чурттал бажыңын туткан. Ону совхозтуң тудугжулары кылган. Ол тудуглар ам бүрүн доозулган. Хой кажаазын өрээлдээш, ында хураганнар азырап, тургузар клеткаларны үзүктээн. Чурттал бажыңының иштин чугайлап, печказын салып каан.

Чаа кыштагда совхозтуң хойжузу Бегзи Дартай көжүп чеде берген. Кыштагда суг кудар улуг доскаар, мал суттарар оңгачалар, саваң бар. Сигенни хойжу бүрүзүнге нормалап үлээш, оон соонда кыштагларга чедирер. А хойжу Бегзи Дартай бодунуң белеткеп алган сигенин ынчан сөөртүп алыр бодап турар.

Д. АРАКЧАА.

Ак-Чыраага баарлар

Эрзин районда «Коммунизмче орук» колхозтуң баштаар чери бо чылын чамдык бода малды ыраккы Ак-Чыраага кыштагладыр деп шинтпирлээн. Ында ам ийи кодан инек чеде берген. Оларны дуржулгалыг кадарчылар Ч. Санчаа, К. Калиндиви малдап турар. Удавас аңаа колхозтуң 1000 хире чылгызы чеде бээр.

Малчыннарны одаар ыяш болгаш амыдырал хереглелдиң бараанныры-биле бүрүн хандырган. Малды доктаамал суггарары-биле бир водовозту ында быжыглаан. Ветфельдшер тускай эртемниг кижи инекти өске улус-биле ээлчежип кадарбышаан, колхозтуң Ак-Чыраада барган малын эмнеп чоруп турар.

Ажыл-агый ында 291 тонна сигенни пресстеп, белеткеп алган.

Е. АРАКЧАА.

Мурнакчыларны шаңнаан

Тоску беш чылдың тодарадыкчы дөртку чылының планныг сорулгаларын хуусаа бетинде күүседир дээш Чөөн-Хемчик районнуң «Октябрь 30 чылы» колхозунуң ажыл-ишчилери кызымак ажылдаан. Социалистиг чаршыдың тиилелчилери мурнакчы ажылдаан малчыннар, тараажыларны шаңнап, мактаан. Ылаңгыя төрүүр 100 хойга онааштыр түстен 135 баш чедир хураган, бир хойдан 2-ден 2,7 кг чедир дүк алгылаан К. Машпак, О. Хеймерек, К. Дарышпаа, М. Ырыш оларны колхоз баштаар чери бажың херекселдери, хевистер болгаш чадыглар-биле шаңнаан. Оон өске мурнакчы малчыннарны, механизаторларны акша-биле шаңнаан.

О. САЙЫН.

СПЕЦИАЛИСТ ИЛЕТКЭЭН

Кыш бодунуң эргезинче кирген: даглар, шынаалар хар-биле шыптынган. А кышка «Мөген-Бүрен» колхозтуң ажыл-ишчилери канчаар белеткенгенил? Ол айтырыгны Мөген-Бүрен көдээ Советтиң ээлчеглиг сессиязынга чугаалашкан. Аңаа колхозтуң кол зоотехниги Ооржак Серецмаа илеткел кылган.

Малга четчир чемни белеткээр, ону хүр-менди кыш ажырар дээш мөген-бүренчилер кызымак ажылдап, 223 тонна сигенни, 23 тонна комбикормну, 8 тонна будук-бүрүүг белеткеп алган. Хойжулар хонар 3 кыштагны чаартып туткан, 5 чазагны септээн. Малчыннарга болгаш кыргылда пунктуларынга 4 бажыңны немей кылган. Кыштаглар септээр ажылга Иргит Көкээктиң удуртканы тудугжулар звенозу эки ажылдаан.

«Ниитиниң малын чем-биле хандырарының талазы-биле немелде хемчеглериниң болгаш 1974—1975 чылдарның мал кыштаглаашкынын эрттирер дугайында» СЭКП обкомунуң бюрозунуң болгаш республиканың Министрлер Чөвүделиниң доктаалын күүседир талазы-биле чамдык ажылдар кылдынзаа-даа, кыштаглаашкын ажылында дарый чайладыр ужурлуг четпестер ам-даа бар.

Агаар-бойдустуң таарымча чок байдалдарының уламындан мал чеми культураларының болгаш сигенниң үнүжү багай болган ужурунда, мал чеминге хереглеттинер бүгү-ле түүлдерни белеткээри чугула дээрзин үстүнде адаанывыс доктаалда айыткан болгай. Ындыг турбуже мал чеминиң белеткелинге чылдың-на киришпес, а кыш чоокшулап орда колхозтан сиген негээр малчыннар ам-даа бар. Ындыларга чылгы болгаш сарлык кадарчылары Көшкендей, Багай-оол олар хараганнарны камгалап ап, дүк кыргын алыр хүлээлгелерин база ажыр күүсеткеннер.

Кыштаглаашкынга белеткел ажылдарын чорудуп турарында четпестер база бар. Кышкы үеде суг сөөртүүнге хереглезе чогуур суг сөөртүр 16 автомашиналарның түгле алдызы белен. Суг кудар 50 саваларның 50 хуузу септеттинген. Совхозтуң хойжу коданнарынга херек 220 демир оңгачаларның түгле чедени бо хүннерде бар.

Тараа саваңын үүрмектээш, чымчаткан мал чеми кылдыр белеткээр 3 цехтерни тударын планназа-даа, ол күүсеттинмээн. Малчыннарның кыштагларында чүнар-бажыннарның болгаш кызыл-булуннарның септелгези ам-даа доозулбаан. Көдээ Советтин күүскомунуң сессиязы кыштаглаашкынга белеткелде четпестерни айыткаш, оларны дарый чайладырын совхозтуң дирекциязынга, көдээ ажыл-агыйның тускай эртемниглеринге дааскан.

О. МОҢГУШ.
Барыын-Хемчик район.

ЧАА КАЖААЛАР

Хүр кыштагладыышкынга чугула айтырыгның бирээзи—малга четчир, эки шынарлыг кажаа-турлагны белеткээри болур. «Барлык» совхозтуң Аксы-Барлык салбырында бо ажыл багай эвес тургустунган. Кыштаглар септелгезин, ферма, бригадаларже мал чемнери сөөртүрүн эки организастаан.

Чаа кажаа немей кылыр онаалдалыг С. Хомушкуга удурткан бригаданың ажылын мактаар апаар. Бызаңчылары хой эвес, түгле 10 кижилиг хирезинде олар ийи-ле айның иштинде улуг үүле-херекти бүдүрген.

Кара-Хаяда болгаш Шөлде-Мажалыкта бирээзинге-ле 600 хой кирер ийи чаа кажааны көрген кижи бүрүзү сонуургаар. Оон иштинде хой төрүдер, хураган мандыдар өрээлчигештери таарымчалыг.

Кыска үениң иштинде бригада улуг ажылды бүдүрген, ол болза куш-ажылды шын организастаанын, кижи бүрүзү бир демниг ажылдаанын бадыткап турар. Кертик-оол, Садыгжы, Саая, Сатпара, Чыртак-оол ышкаш мергежилдиг бызаңчылар бар.

С. ТАВА-САМБУ.

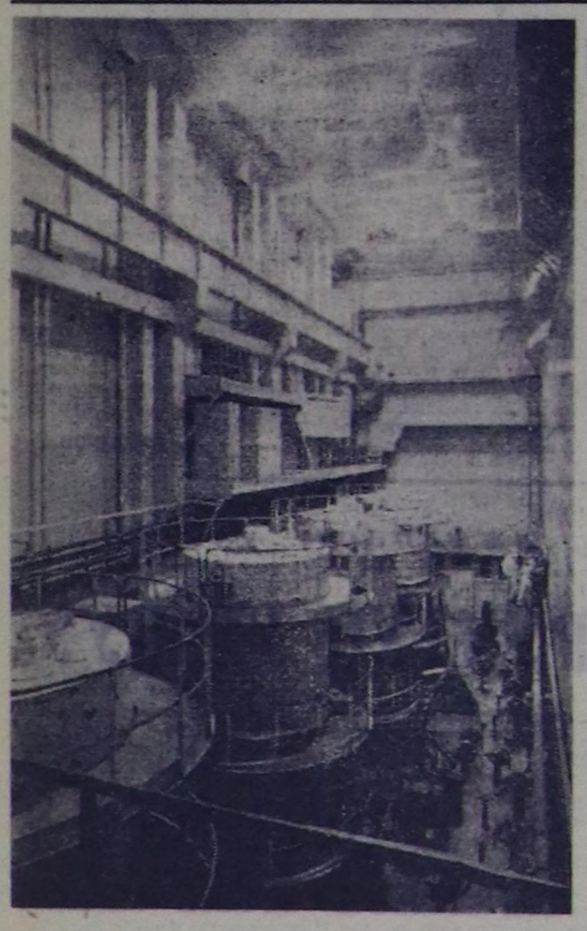

АТОМНУҢ ТАЙБЫҢ АЖЫЛ-ИЖИ

Ленинградтың хайынган суг-биле соодар, уран-графит реакторлыг кылдыр тудуп тургускан, атом күжү-биле ажылдаар В. И. Ленин аттыг электростанциязы —Совет Эвилелиниң атомнуг эң улуг электростанциязы. Оон кол корпузу машиналар турар ийи залдыг болгаш реакторлар турар аңгы-аңгы оран-саваларлыг ийи энергетика блогундан тургустунган.

Ленинградтың атомнуг электростанциязын тудуп тургусканы болгаш ажылдадып эгелээни атом ядрозунуң күжүн тайбың ажыглаарынга улуг болуушкун болган.

Бирги блокту ажыглап келген кыска үениң дургузунда безин станцияның энергетика күчүзү бир миллион киловатт болурунга четкен.

ЧУРУКТАРДА: оң талада — станцияның насос залы; солагай талада — Ленинградтың В. И. Ленин аттыг атомнуг электростанциязының ниити хевири.

М. БЛОХИН биле **С. СМОЛЬСКИЙНИҢ** фотолары. **(СЭТА-ның фотохрониказы).**

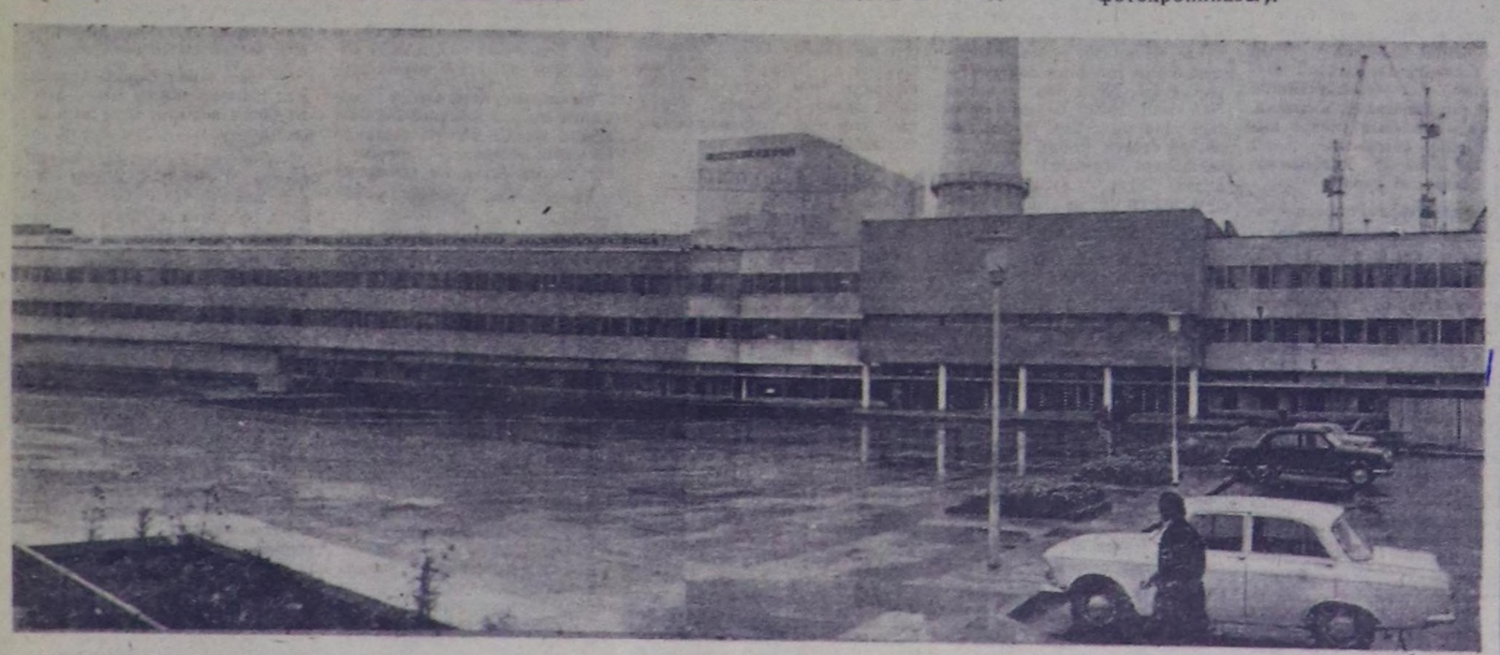

Б А З Ы Р А К Т А

Кыжын хүр чыл ашкан, күжү семис малдың продуктулуу-даа бедик, оон чаш төлүдаа боткур, дүрген мандыычал болурун С. Н. Оскур бодунуң ажыл практиказындан бүзүреп көрген. Ол түгле «Мурнакчы» колхозта эвес, Бай-Тайга районда безин хоочун, харын сураглыг малчыннарның бирээзи. Төрээн колхозунга бо аразында чеже аныяк малды немей өстүрбээн, күрүнеге чеже тонна эттти болгаш дүктү белеткешпээн дээр. Ол бүгү ала чайгаар бүтпээн, кызымак, мергежилдиг ажыл-иштиң түңнелинде боттанган.

Беш чылдың тодарадыкчы чылында алган социалистиг хүлээлгезин Салчак Наадынхөевич мурнуку чылдарда ышкаш база-ла чеднишкиниг күүсеткен. Оон кол көргүзүглери мындыг: үүс хойга онааштыр 110 хураганны менди доруктурган, хой бүрүзүнден-не 2600 грамм дүктү кыргаан. Ол ышкаш чайгы семиртилгени, күскү одарладыышкынны шын организастаанындан оон кодаң хою шупту ортумактан өрү күштүг.

Шуйнуң Базыракта малчынның кыштаанга барган кижи бүрүзү ону сонуургап мактаар, ында бүгү чүве таарыштыр кылдынганын, чурум чыскаалдыг, эки белеткеттингенин көргеш, бо дээрге өзүлүг ажыл-ишчи кижиниң чурту кылдыр үнелээр. Мурнуку чылдарда ышкаш, ам база-ла 10 тонна сигенни боду белеткеп, 9 тонна өдекти курграткаш, болуп алган, кажааларының бөдүүн септелгезин чогуур өйүнде кылган. Ол ышкаш хой суггарар коошпаларлыг, чемгерилге саваларлыг.

Салчак Наадынхөевичиниң ак сеткилдиг күш-ажылын колдективи хүндүлээр, партия болгаш чазак үнелээр. Оон хөрээнде Күш-ажылдың Кызыл Тук орден чайнап чоруурун таварылга эвес. Шуй көдээ Советтиң депутады, ол хой-ниити хүлээлгезин күүседир, соңгукчуларының мурнунга отчёдун бээр талазы-биле база макталдыг.

К. СЕМИС-ООЛ.

РЕВОЛЮСЧУ, ДАЙЫНЧЫ, КҮШ-АЖЫЛЧЫ АЛДАР

«Шынның» шериг-патриоттуг үндүрүлгези № 13 (36)

ЧУРТТУҢ ОТТУГ КАМГАЛАЛЫ

Бөгүн — Ракета шериглериниң, артиллерияның хүнү

Генерал-полковник П. ГОРЧАКОВ,
Стратегтиг хевирниң шериглериниң политиктиг эргелелиниң начальниги, Совет Эвилелиниң Маадыры.

Тоолчургу «катюшаларның» болгаш муң-муң артиллерия чепсектериниң дааштаашкыны-биле 1942 чылдың ноябрь 19-түн дан бажында Сталинград чоогунга Совет Армияның канчаар-даа аажок улуг шаан халдаашкыны эгелээн. Ол болуушкунга тураскаадып, Ада-чурттуң Улуг дайынынга совет артиллеристериниң дайынчы ачы-хавыяазын демдеглээри-биле ноябрь 19-түн хүнүн Артиллерия хүнү кылдыр чарлаан.

Дайын сөөлүндеги үеде Коммунистиг партияның удуртулгазы-биле бистиң чурттуң экономиктиг болгаш техникаг күчүзүнүң ачызында кыска хуусаада Чепсектиг Күштерни шынар талазы-биле чаартып, ылаңгыя Чепсектиг Күштериниң чаа хевирин—стратегтиг хевириниң ракета шериглерин тургускан. Ооң-биле холбаштыр артиллерия хүнүн 1964 чылда Ракета шериглериниң болгаш артиллерияның хүнү кылдыр эде адаан.

ССРӨ-ниң Чепсектиг Күштериниң алдарлыг тиилелгелериниң тоогүзүнге эвээш эвес кайгамчыктыг арыннарны киир бижээн дайынчы ракетчиктериниң болгаш артиллеристериниң хүнүн бистиң чуртувус үжен бир катап демдеглеп турары бо. Совет кижилер бирги чергениң ракета техниказын болгаш артиллерия чепсээн тургускан эртемденнерни болгаш конструкторларны, инженерлерни болгаш техниктерни, ажылчыннарны болгаш албан-хаакчыларын улуг хүндүткел-биле көрүп турар.

Совет артиллерияны хөгжүдеринче Коммунистиг партияның доктаамал кичээнгейиниң ачызында Кызыл шеригниң артиллерия кезектери хамааты дайынның болгаш даштыкы интервенцияның чылдарында эрес-дидимин көргүскеннер.

Дайын мурнундагы беш чылдарда гар индустрияны хөгжүдеринге бистиң күрүнеңиң чедип алган чедишкиннери шериглериниң бүгү хевирлерин, ылаңгыя артиллерияны үндезини-биле чаарты чепсеглээр сорулганы шиитпирлээр арганы берген.

Социалистиг Күш-ажылдың Маадырлары В. Г. Грабин, Ф. Ф. Петров, И. И. Иванов, Б. И. Шавырин болгаш өскелердаа удурткан конструкторлар бюроларының күженишкиннери-биле Кызыл шеригниң артиллерия парыгынга чаа артиллерия системаларының 18 хевирлери немешкен. Шынар талазы-биле олар даштыкы шериглериниң эң эки хевирлерин ажып турган.

Ада-чурттуң Улуг дайынының тулчуушкуннарының шөлдерингe совет артиллерияның оттуг күчүзү болгаш артык күштүү көзүлген. Дайын чылдарының дургузында совет артиллерия сан база шынар талазы-биле өскен. Артиллерия оду-биле 70 муң ажыг фашист танкылар узуткаттынган, зенитти артилерия дайынчылары дайзының 21 муң ажыг самолёттарын дүжүр аткан.

Ада-чурттуң Улуг дайынының тулчуушкуннарының шөлдерингe артиллеристериниң көргүскен эрес-маадырлыг чоруун Совет чазак бедин-биле үнелээн. Дайын чылдарында 1800 артиллеристерге Совет Эвилелиниң Маадыры атты тывыскан, 1 миллион 600 муң артиллеристер орденнер база медальдар-биле шаңнаткан, артиллерияның 550 хире полктарын болгаш бригадаларын гвардейжи кылдыр эде тургускан, 800 ажыг кезектериниң болгаш каттыжыышкыннарның дайынчы кызыл туктарында орденнерни кадаан.

СЭКП ТК-ның айтыышкыны-биле дайын сөөлүндеги үеде янзы-бүрү чергениң болгаш хевириниң ракеталарын тургузар талазы-биле ажыл калбарган. Ынчалзажок партия стратегтиг хевириниң ракета шериглеринче онза кичээнгейни салып келген болгаш салып турар. Олар амгы үениң эң болбаазыраңгай чепсектери-биле хандыртынган. Ракета тургузуушкунунда бистиң чедишкиннеривис сураглыг конструктор С. П. Королевтуң ады-биле сырый холбашкан. Кижи төрелгетениң үүс-үүс чылдарда күзелин — космосче ужудуушкуннарны боттандырарынга улуг салыышкынны ол киргген.

Тайбың үеде ракета шериглери дайынчы белен чорукта доктаамал туруп, тайбың болгаш социализм камгалалында бүзүрелдиг турар.

Совет Армияның күжү чүгле ооң дайынчы күчүзүнде эвес, а хууда составының политиктиг медерелдиг чоруунда. Ынчангаш шериг начальниктери болгаш политажылдакчылар совет дайынчыларының патриоттуг болгаш интернационалчы кижизидилгезин күштелдиреринче онза кичээнгейни салып турар.

Ракета болгаш артиллерия кезектеринде коммунизм идеалдарынга кызыгаар чок бердинген, идея талазы-биле туруштуг, бедик эртем-билиглиг дайынчылар албан хүзөлгезин күүседип турар. Стратегтиг хевириниң ракета шериглеринде, чижээлээргe, офицерлериниң 60 ажыг хуузу дээди эртемниг, солдаттарның база сержантыларының 70 хире хуузу дээди болгаш ортумак эртемниг.

Совет кижилер Ракета шериглериниң болгаш артиллерияның хүнүн канчаар-даа аажок улуг политиктиг база күш-ажылчы көдүрлүүшкүннүң байдалында демдеглеп турар. Партияның XXIV съездизиниң шиитпирлерин амыдыралга боттандырбышаан, олар эргип четпес бистиң чурттуң бүгү-ле булунарында күш-ажылчы эрес-маадырлыг чоруун көргүзүп, тоску беш чылдың дөрткү, тодарадыкчы чылының планын чедишкинниг күүседип турар.

Коммунизмниң тиилелгези дээш демиселчилериниң одуруунда чоонуң шынчы оолары—Совет Чепсектиг Күштериниң дайынчылары болгаш оларның кайгамчыктыг отряды—ракетчиктер база артиллеристер чоруп орар. «Шериг хөрээнге ёзулуг өөренир херек» деп ленинчи чагыны олар кезээде сактып чоруурлар.

Ракета шериглериниң болгаш артиллерияның дайынчылары, Совет Чепсектиг Күштериниң бүгү хууда составы-биле бир дөмей, чурттуң камгалалында, олар совет Төрээн чурттуң ыдыктыг кызыгаарын, тайбың болгаш социализм хөрээн бүзүрелдиг камгалаар боттарының патриоттуг база интернационалчы хүзөлгезин алдарлыы-биле күүседиринге кезээде беленнер.

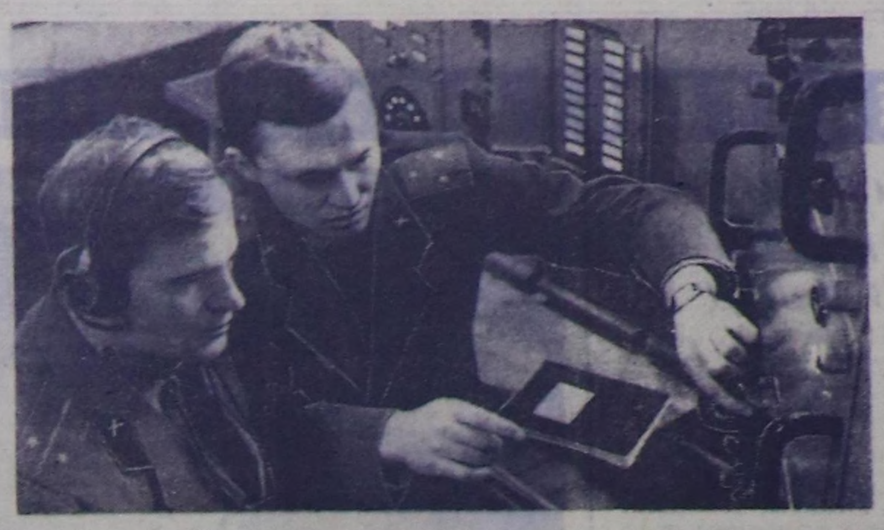

ДАЙЫНЧЫ БЕЛЕН ЧОРУКТА

ЧУРУКТА: «1-ги класстың специализи» деп атты дужаап алырынга белеткенкиринге лейтенант Таптыгинге улуг лейтенант Смакотин дузалап тур.

А ОВЧИННИКОВТУҢ фотозу. (СЭТА-ның фотохрониказы).

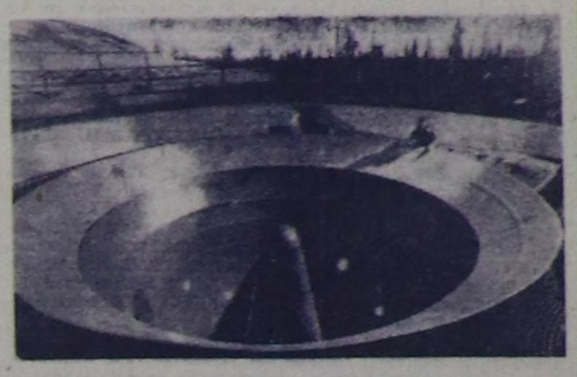

Стратегтиг хевириниң ракета шериглериниң Н кезээниң хууда составы бодунуң байырлалын дайынчы болгаш политиктиг белеткелге тергиин эки чедишкиннер-биле уткуп турар.

Ракетчиктер совет улустуң тайбың күш-ажылын камгалаар талазы-биле эзлчээн агаар-бойдустуң кандыг-даа байдалында дүн-даа, хүн-даа дивейн, серемчилелдиг эрттирип турар.

Олар арга-мергежилин хүн бүрү шудургу сайзыраңгайжыдып, политиктиг болгаш дайынчы белеткелге чаа-чаа чедишкиннерни чедип ап турар.

ЧУРУКТА: ракета техниктиг хыналданың мурнунда.

А. ОВЧИННИКОВТУҢ фотозу. (СЭТА-ның фотохрониказы).

ТЕРГИИН ДИРТКЕН

Вениамин Иванов «Школага математика эртемин өөренири» деп журналды улуг сонуургалбиле номчуп турган. Оон-биле кады ол сапер болурун күзеп чораан. Ынчаарга шериг комиссариады ону бир янзы шиитпирлээн.

— Эш Иванов, силер тергиин дээн артиллерист болуп болур-дур силер. Ынчангаш силерни артиллерия шериинге албан эрттирери-биле чорудуп тур бис.

Вениамин Иванов шак ынчаар артиллерист апарган. Ол солагай талакы фланганың үш дугаарында турар. Оон көжа турар эжи Карпат артында Мукачев хөорайдан келген эрес-дидим сиреш мага-боттуг, Роман. Ынчаарга ооң фамилиязын Надднипровский дээр.

— Мээң кырган-ачам үргүлчү Днепрден балыктаар чүве. Оон ынай ол аңаа бодунуң хөлечик амыдыралын база эрттирген. Ол мээ ынчыгы фамилияны өжегерээн берген, мени Днепр хем дег күштүг, улуг мага-боттуг болурун күзээн — дээш, Роман хөглүг каттыргылаар.

Вениамин шериг албанынга кончуг дүргей чаңчыга берген. Ынчалза-даа артиллерия талазы-биле өөредилге баштайгы удаада аңаа элээн берге болган. Чамдыкта ооң саналаашкыннары шын эвес болгулаар. Үе дээрге кончуг бачым болгулаар. Ынчангаш секунда бүрүзү чүден үнелиг. Ол хейделе сүрээдеп үнер, ынчангаш саналаашкыннарны шын болгаш чедир санап шыдавайн баар. Бир-ле катап ооң буруузу-биле расчет дайынчы сорулгазын күүседип шыдавайн барган.

Ол хүнден эгелээш-ле Вениамин улуг күжениишкин-биле белеткенип, өөренип эгелээн.

Аар чүүк сөөрткен машиналар шуужуп эгелээн. Ооң расчеду дайынчы даалганы күүседиринге белеткенип киринкен. Бүгү-ле чүвени секунда шиитпирлээр. «Дайзынның» танкылары быжыглалче чаза таварын эртпес ужурлуг.

Хараалдакчылар Иванов биле Наддниппровский олар дайынчы чепсээн билдилиг башкарын эгелээннер. Олар боттарынче углай чылып орган танкыларже удур шыгаап эгелээн. Механизмнериң башкарылгазы сагыш дег чоруп турган.

«Дайзынның» баштайгы танкызы хараалга кончуг тода кеступ келген.

— От!—деп, күштүг команда дыңналган.

Үгер-боонуң адыышкыны чык-ла дээн. Ооң даажы өөредилге шелунун кыры-биле чангыланып чоруй барган.

Дайынчы өөредилге бедик деннелге эрткен.

Хову-Аксында «Тыва кобальт» комбинатка слесарьлап ажылдап турган Вениамин Иванов ам шериг албанын төлептиг эрттирип турар. Ол ам тергиин артиллерист.

Ю. САВОСТИН.

МААДЫРЛАРГА

Бистиң Төрээн чуртувустуң хөй национальдыг оолары болгаш кыстары Ада-чурттуң Улуг дайынының чылдарында фашистиг эжелекчилерге удур демиселге эрес-маадырлыг чоруун көргүскеннер. Кым-даа, чүү-даа уттундурбас.

Украин ССР-ниң Дээди Совединиң Президиуму болгаш Министрлер Чөвүлели Украинаны немец-фашистиг эжелекчилерден хостаанының 30 чыл ою-биле хөлбаштыр ол кадыгдошкун тулчуушуннарга эрес-дидим киришкен Совет Эвилелиниң Маадырларынга хөрек демдээн болгаш стол кырынга салыр медальды тургускан.

Украинаны хостаарынга киришкен Совет Эвилелиниң Маадырлары Х. Чүргүй-оол, Л. Ефимов, Н. Кабак олар ол шаңналдарны база алган.

Дайынчы өөредилге

ИЙИ ДАКПЫР КЫЗЫЛ ТУКТУГ БАЛТИЙ ФЛОДУ. Флоттуң партия активиниң хуралы болган. Аңаа хууда составтың дайынчы болгаш политиктиг белеткелиниң түннелдерин бүгү талазы-биле анализтээш, дайынчы белен болур чорукту, серемчилелдиг болурун улам ынай бедидериниң, дайынчы сагылга-чурумну быжыглаарының талазы-биле партия организацияларының сорулгаларын чугаалашкан.

Илеткелчи — флот командылакчызы адмирал В. Михайлин болгаш аңаа санал бергеннер балтийжилерниң бедишкиннерин демдеглевишаан, дайынчы белеткелдин, идейлиг дадыгышкынның болгаш кижизидилгениң чугула айтырыгларынче кичээнгейни углаан.

А. ЛЫСЕНКОВ, капитан.

* * *

Тодаргай хемчеглер

АГААРДАН ХАЛДААШКЫН КАМГАЛАЛЫНЫҢ ЛЕНИН ОРДЕННИГ МОСКВА ОКРУГУ. Округтуң шериг чевүлелинге эрткен өөредилге чылында дайынчы болгаш политиктиг белеткелдин түннелдерин үндүрген. Күженишкинниг өөредилгениң түннелинде кезектериң болгаш бөлүктериниң хөй кезии алган социалистиг хүзөлгелерин долу болгаш бедик шынарлыг күүсеткен дээрзин аңаа демдеглээн.

Ийи дайынчының бирээзи-ле өөредилгениң тергиини апарган, бирги, ийиги чергениң специалистериниң саны 19 хуу өскен.

Чаа өөредилге чылында округ шериглериниң дайынчы белеткелинче, өөредилге-материал д ы г базаны сайзыраңгайжыдарынче кичээнгейни угландырган.

Дайынчы болгаш политиктиг белеткелге эң бедик түннелдерни чедип алырын хандырар тодаргай хемчеглерни шериг чөвүлели алган.

В. ХОЛОДУЛЬНИН, подполковник.
(«Красная звезда» солундан).

ТЫВА ЭКИ ТУРАЧЫЛАР

Ада-чурттуң Улуг дайынының чылдарында Тыва фронтуже чылыг хептер, аъш-чем аймаа чүдүрген эшелоннарны чорудуп турган. Араттар боттарының чыын алган акшаларын танкылар, самолёттар кылырынга берип келген. Тыва эки турачылар совет дайынчылар-биле кады фашистерге удур эрес-дидим демисежип турган.

Фронтунуң бир черинге 8-ки гвардейжи аъттыг шериг дивизиязының 31-ги гвардейжи аъттыг шериг полгунуң составынга турган капитан Кечил-оолга баштатнан тыва эки тура отряды дайзынга удур эрес-маадырлыг демисежип турган. Чогаалчы Михаил Вершинин ынчан ол дайынчылар-биле кады турган.

Бөгүн бис чогаалчының фронтучу демдеглелинден үзүндүнү парладывыс.

Шавар халдаашкын-биле алза чогуур үшкү суур ол турган. Кадыг-дошкун, хан төгүүшкүннүг тулчуушкун болуру чайлаш чок апарган. Дайзын бодунуң камгалалын баш бурунгаар бүзүрелдиг кылдыр тургузуп алган. Гитлерниң чадаг шериг дивизиязының командири бодунуң дужаалынга Сурмиче суурну совет казактар дижин буза ызырып алыр «быжыг тоорук сайы» деп онзалап айытканы таварылга эвес турган. Ол дужаалды бистиң аъттыг шериивистин дайынчылары Сурмиче суурга чылча шапкан фашистерден тып алган чүве.

...Гвардейжи аъттыг полкту Попов командылап турган. Казактарның хөй кезии ийи-үш орденнер-биле шаңнаткылаан. Тывадан келген эки турачылар Смоленщинага-ла ол хире атсураглыг көзекке каттышканынга кайгамчык өөрээннер. Ынчангаш олар гвардейжилер деп бедик адын дайынчы эрес-маадырлыг чоруктар-биле быжыглаарын даңгыраглап тургулаан.

Эскадроннуң митинг-хуралынга улуг лейтенант Байыскаан мынча дээн:

— Кызыл Шеригниң тиилелгези — бистиң чонувустуң тиилелгези-дир!

Ровнонуң девискээринге аъттыг шериглер 1200 километр эң берге орукту эрткен болгаш аңаа улуг тулчуушкуннарга киришкен. Кечил-оолга баштаткан эки тура эскадрону күштүг адыышкыны-биле демир-орук станциязынче таварып киргеш, фашистерни кыргып-хыдып эгелээн.

Улуг лейтенант Оолакка командылаткан дайынчылар 65 немецтерни узуткаан, тыва улустуң маадыр оглу Оолак боду 15 дайзынны чок кылган.

Пулеметчик Шет база эрес-дидим тулушкан. Ол дайзынның от ажыдып турган ийи точказын чок кылган болгаш 12 гитлержилерни узуткаан. Ол балыгланза-даа, тулчуушкун шөлүн кагбаан. Аар балыгланган гвардейжи аңаа дайынчы Лама, Кечил-оолдуң харылзаачызы болгаш өскелердаа фашистер-биле өлүмүг сегиржип алыышкынын үргүлчүлеп турган.

Гвардейжи Бегзи-Хуурак фашистериниң тымынче союп чеде бергеш, оларның күштүг от ажыдып турган пулемет расчедун гранаталары-биле узуткан каан. Гвардияның улуг сержантызы Чот база маадырлыг чорукту кылган. Ол пулеметубиле фашист пулеметчикче удур аткаш, ону чок кылган.

Дубаю дээш тулчуушкун кадыг-дошкун болган.

Кечил-оол полковник Попов-биле харылзааны доктаамал тудуп турган.

— Дайзын баш-даа көдүртбейн-дир — деп, ол дыңзыбиле илеткеп турган.— Кайынын адын турары орта билдинмес! Ам дораан ону тодарадыптар бис. Ам Рячинонуң соңгу-баразын талакы кыдында чоруп тур мен. Сурмиче чоогувуста. Ынаар хайгыылчыларны чорудуптум!

Дүнеки хайгыылче он автоматчылар чоруткан. Оларны гвардияның улуг сержантызы Лама-Сүрүң баштаан.

Дүнеки дээр артиллерия боолаашкынындан, ракеталар болгаш прожекторлар чырыындан чырыткылаңайып турган. Ынчалза-даа хайгыылчылар тура дүшпейн бурунгаарлап бар чыткылаан. Олар шөйген демир моондактарга чедери билек, фашистер хөме адып эгелээн, октар сыылаар, олар чаап турганы-биле дөмей. Ынчалза-даа хайгыылчылар дайынчы даалгазын күүседирия уламчылап, фашистериң от ажыдар точкаларын билип ап чорааннар. Лама-Сүрүң балыгланган холу зарып-даа чорза, шагынче далашкан хевир-биле көрүп, дайынчы даалганы күүседип чораан...

...Элээн үе эрткенде, ол Кечил-оолдуң чер бажыңынга кээп илеткээн:

— Эш гвардия капитан! Суур чоогунда миномет батареязы бар-дыр. Ооң адыышкыны кончуг күштүг. Миномётчиктерни станоктуг болгаш хол пулеметтары-биле камгалап турар.

Капитан ооң чугаазын кичээнгейлиг дыңнап алгаш, фашистериң от ажыдып турар черлерин картада демдеглеп алган.

— Ындыг-дыр. Бо дээрге мурнуку шугум-дур — деп, командир чугаалаан.— Сурмиче суур кандыгыл? Улуг хүрээ бар-дыр. Ында чүү тургускан-ыл?

— Хүрээ чоогундан алды уунуг миномёт батареязы от ажыдып турар. Ол ынчаар-ла от ажыдыышкыны!

— Кончуг эки-дир — деп, капитан түүнээн.— Иванны кежир көвүрүг кандыгыл? Ында дөрт көвүрүг бар-дыр. Мен оларның бир дугаарын сонуургап тур мен.

— Ону станоктуг пулемёт, автоматчылар-биле камгалап турар-дыр. Фашистер 15 чеде бээр...

— Оон ыңай чүү чугаалап болур силер?—деп, капитан чугаалаш, ам-на дайынчызынче удур көрүп келген.

— Бо-ла-дыр, эш гвардия капитан!

— Четтирдим, Лама-Сүрүң! —дээш, Кечил-оол миналар суп турган ынш харжак сарыдайындан чиик тура халаш, дайынчының холун туткан.

— Совет Эвилелинге бараан болуп тур мен!—деп, Лама-Сүрүң ёзулаан.

Эскадрон командири Поповка ол бүгүнү дыңнадыр дээш телефонун тудуп алган. Ол чугаалажып төндүргеш, ону долгандыр турганнарны эгеледи-дир көргүлээн.

— Полковник хүрээни алгаш, бир дугаар көвүрүгже халдаарын дужаады — деп, ол чугаалаан.— Бээр картаже көрүнер. Бо гитлержилериң каапкан бажыңы-дыр. Рячинонуң кыдыындан ол бажыңче шургуп кирер бис. Ам 22.00— дээш, ол шагынче көрген.— Бистиң эргевисте чүгле ийи шак бар-дыр...

Попов тыва эскадроннуң шавар халдаашкынын артиллерияның адыышкыны-биле деткээн.

Эскадрон дайзынның күштүг удурлаңнышкынынга таварышкан. Ол ышкаш чалбыышталып өрттенген бажыңнарның чырынга эскадрон көскү болган. Дайзын ону база ажыглаан.

Ол үеде генерал Куштуп курлавырга турган корпузу чедип келген. Поповтуң дивизиязын база адып эгелээн. Кечил-оолга командылаткан эскадрон бурунгаарлап бар-ла чыткан.

Офицер Бүрзекейге командылаткан пулемётчиктер эскадронну бүзүрелдин-биле дуглап, фашистерни кыргый тудуп турарынга Кечил-оол өөрүп чораан. «Черле таарымчалыг-дыр эвеспе!» деп, ол бодангаш, куяктыг камгалал буза адар адыгжы Семис-оолга гитлержилериң от ажыдып турган бажыңын эрттендир бериптерин дужааган. Ол-ла дораан взвод командирлери-биле харылзашкаш, шөйген демир моондактарны ынап ажып эртерин дужаган.

Дайынчылар дайзынларның камгаланыры-биле казып алган оңгарларынче үлам-на чоокшулап органнар.

— Гвардейжилер! Төрээн чурт дээш! Мээң соом-биле, бурунгаар! Ура!—деп, Кечил-оол кыйгырган. Тывалар шуптузу ооң соондан халчыпкан. Олар дораан-на ийи пулемет, ийи миномет туружун эжелеп алган. Эскадрон дескен фашистерни сүрбүшаан, Сурмиче суурну хостап алганнар.

...Сурмиче суурнуң чанынга болган кадыг-дошкун тулчуушкуннуң үезинде офицер Бүрзекейге командылаткан он бир пулемётчиктериң өлүм чок маадырлыг демисели дораан-на бүгү фронтуга тарай берген. Оларның-биле кады гвардия старшиназы Дажы-Серенге командылаткан тыва эки турачы адыгжылар база маадырлыг тулушкан. Дайынчылар боттарының гвардейжи адынга төлептиг болган.

ЧУРУКТА: отряд командири гвардия капитан Кечил-оол тулчуушкунче киреринниң мурнунда гвардия улуг сержант Ламага дайынчы тугун берип тур.

ДЕЛЕГЕЙ БО ХҮННЕРДЕ

ВЛАДИВОСТОККА УЖУРАЖЫЫШКЫННЫҢ БҮДҮҮЗҮНДЕ

ВАШИНГТОН. (СЭТА). Вашингтонга парлаага конференциязы болган. Аңаа АКШ-тың күрүне секретары Г. Киссинджер Каттышкан Штаттарның президентизи Дж. Форд-биле СЭКП ТК-ның Чиңгине секретары Л. И. Брежневтиң ужуражыр деп турарынга холбаштыр элээн хөй айтырыгларны таныылбырлап чугаалаан.

Ийи чурттуң удуртукчуларының аразынга үргүлүг харылзаа тударының эргежок чугулазы, Каттышкан Штаттарга чазак солушканының соонда ук харылзаалары үргүлүг тударының эргежок чугула апарганы Владивосток девискээринге ол ужуражыышкынның болур деп турарындан билдинип турар. Ук ужуражыышкын тыптып келген туруп болур бергелерге хамаарыштыр, чогум-на эң чугулалай алгаш көөрге, ийи чурттуң удуртукчуларының дүшкүүрлүг байдалды чавырылдырарының талазы-биле хүлээлгелер алыр күзелдиин илергейлел келгениниг канчалдыр база бир деткимче бээр дугайында бүгү бодалдарны ийи чурттуң аразында харылзаалардың аайы-биле солчур арганы ийи удуртукчуга бээр деп, күрүне секретары медеглээн.

АКШ-тың бодап турарын ёзугаар алырга, СЭКП ТК-ның Чиңгине секретары Л. И. Брежнев-биле Москвага чоокта чаа болган беседаларның үезинде депшилге чедип алдынган. «Ынчалдыр депшилгелиг болуруи Владивостокка улам-ылап болур кыдыр бодап турар бис» деп, стратегтиг чепсегленишкинни кызыгаарлаар дугайында айтырыгга хамаарыштыр күрүне секретары медеглээн. Стратегтиг чепсегленишкинни кызыгаарлаарының айтырыы нарын деп, Г. Киссинджер ооң-биле кадыгыштыр демдеглээн.

Чоокку Чөөн чүкте байдал дүшкүүрлүг болбушаан турар деп, күрүне секретары айтырыглар харылап тура медеглээн.

Чоокку Чөөн чүк айтырын шериг күжү-биле шинатпирлээн туруп болур дээр бодалды Каттышкан Штаттар чөпсүүп ыдавас болгаш АКШ дайын чорудулгаларының тыптып келирин чайладырынга бодунуң салдарын ажыглаар деп, ол айыткан. Л. И. Брежнев биле Дж. Фордтуң аразынга болур ужуражыышкын Чоокку Чөөн чүктүң байдалынга чаагай салдарлыг болур деп бодап турарын Г. Киссинджер илергейлээн.

Парлаага конференциязы бооп турда, АКШ-тың президентизиниң Японияга болгаш Мурнуу Корейге баар деп турарынга холбаштыр база АКШ-тың күрүне секретарының Кыдатка баар деп турарынга хамаарыштыр Г. Киссинджерге элээн хөй айтырыгларны салган. Пекинге баар аян-чорук үезинде «кандыг-даа онза дыңнадыглар кылбас» болгаш «америк-кыдат харылзааларны чазалдырарынче угландыр базым кылдыр» ол аян-чорукту кылыр дээн үве деп, Г. Киссинджер чугаалаан.

ЭКВАТОР ГВИНЕЯЗЫ. Чурттуң найысылалы—Малабонуң чурттакчылары болгаш аалчылары совет фотоделгелге-биле танышкаш, ону хөлчок сонуургаан. Делгелгениң хөй санныг көргүзүглери Советтер чуртунуң хөгжүлдезин, В. И. Ленинниң амыдыралын болгаш ажыл-чорудулгазын көргүскен.

ЧУРУКТА: көрүкчүлериниң делгелге-биле танныжып турары.

В. СНЕГОВСКИНИҢ фотозу. (СЭТА-ның фотохрониказы).

Палестина айтырыын чөптүг шиитпирлээри дээш

Ноябрь 13-те КНО-нуң Кол Ассамблеязы Палестина айтырын чугаалажыр эгелээн. Ону делегейниң хөй-ниитизи Палестинаның араб улузунуң национал-хосталга шимчээшкининиң төөгүлүг чугула үечадазы кылдыр, ам Израильдиң болгаш ооң империалистиг болчукчуларының делегейге улам чектедип турарының база бир херечизи кылдыр үнелеп турар. Палестинаны хосталаар организацияның (ПХО) төлөлекчизи Кол Ассамблеяның ниити хуралынга палестин улустуң хоойлу ёзугаар төлөлекчизи болуп, КНО төөгүзүнде бир дугаарында үве чугаалаар арганы алган. Палестинада чурттап турар бүгү улустар ооң черинге тайбың болгаш эп-найыралдыг чурттап болур аргалыг болган турар кылдыр ук айтырыгны таарыштыр шиитпирлежип бээринче ПХО-нуң күүсүн даргазы Ясир Арафат бодунуң чугаазынга кыйгырган. Палестинаның араб улузунуң ыяапла эдилээн турар ужурлуг бот-башкарыр эргезин бөтандырып тургаш, ону ооң чогум аал-оранынче чандырып, ам Израильдиң эжелеп алган турары араб девискээрлерге палестин эрге-чагырганы тургузуп турган, ону чедип алыр арга бар.

Палестин арабтар дескен кижилер болур халаптыг салым-чолга таварышка-ла ам чээрби беш чылдан ажа берген. КНО-нуң хүлээп алганы Палестинаны сайгарып хуваарының планын ёзугаар хамаржылга чок палестин күрүнеге онаап берген девискээрнин хөй кезиин 1948 чылда болган араб-израиль дайынның түнелинде Израиль эжелеп алган болгай. Ол девискээрниң ооң артыкан кезиин Иордания холгаарлап алган, мындыг болу берген. Ооң соонда 1967 чылдың июньда израиль эжелекчилер Барыын Иорданияны болгаш палестин арабтар чурттаан. Газа девискээрин эжелеп алган деп, Я. Арафат демдеглээн.

1967 чылда эжелеткен араб черлерни хоставайн, Палестинаның бүдүн чартык миллион кижилиг араб улузунуң хоойлу ёзугаар национал эргелерин хаңдырып бербейн турган, Чоокку Чөөн чүкке чөптүг болгаш быжыг тайбыңны тургузуп болур арга чок деп үвеге Совет Эвилели, КНО кежигүннери чурттарның хөй нуруузу бүзүрелдиг. Ооң чөптүүн ам Барыын чүктүң чамдык күрүнелери база хүлээп көрүп турар. «Айтырыгның чогум ужуру болза Палестина айтырының чөптүг шиитпирлеваан шаанда Чоокку Чөөн чүкке быжыг тайбын догуннаан туруп болбас дээрзинде болур. Палестин улустуң догуннаан турарын делегейниң хөй-ниитизи черле хүлээп көрүп турар болганда, ол улус төрээн чурттуг турар—чөптүг күзелдиг-ле болгай»—деп, Францияның президентизи Жискар д'Эстан сөөлгү парлаага конференциязына медеглээн. КНО-нуң Кол Ассамблеязының XXIX сессиязы Палестинаның араб улузунуң бот-башкарыр, төрээн чуртунче чапар эргелиин бадыткаан деп үведе каңдыг-даа чигиниг чок.

Чөптүг ол эргелерни хүлээп көөрүнден болгаш ПХО-биле чугаалажыышкыннар кылырындан шуут ойталааш, Тель-Авив Чоокку Чөөн чүктүң частыышкын үндүрүп болур, ындында-ла айыылдыг байдалын ам өжегээр нарыыдадып, дайынзырак белеткелдер кылырын күштелдирип, 1956 чылда болгаш 1967 чылдың июньда Суэц авантюразының үезинде израиль эжелекчилерниң ажыглаан «сагындырыкчы дайын» дээр үвезинин кара сагыштыг тактиказын ажыглаарынга ынанып турар. Келир сан-хөө чылында Израильдин шериг бюджеди 4 миллиард доллардан ажар.

Чонунуң кижи санынга онаштыр шериг чарыгдалдарының хемчээлинин талазы-биле Израиль делегейге бирги черни эзлеп турар. Эмге-хаажок ол чарыгдалларны дуглаар дээш Рабиниң чазаа израиль фунт акшаның үнезин бир катап 43 хуу база кудулаткаанын чап-чаа чарлаан. Ооң уламындан Израильге аңыгузунда Вашингтонуң күш дөгээр кызагдалынга эң баштай удурланып үвгеш, аңыаңгы шиитилел тургузуглуг күрүнелериниң тайбың кожа-хелбээ догуннашкын принциптерин ёзугаар Куба-биле харылзааларны экижидирин өгөөн.

Китога болган чөвүлел хуралдың соонда 12 чурттуң төлөлекчилери каттышкан медеглел үндүргеш, Кубага удур алган хемчеглерни «эргижирээн, үндезин, барымдаа чок» деп, ук медеглелинге демдеглээн. Ындыг хемчеглер алдынган турза-даа, Куба-биле чогумчалыг харылзааларының, Мексика, Аргентина, Перу болгаш өскедаа латин-америк күрүнелер тудуп турар.

Р. КНЯЗЕВ. (СЭТА).

Национал хөгжүлдениң эрге-ажыктарынга

Хөгжүп орар чурттарның чазактары экономика базазын ыяк тургузуп алыр болгаш ада-чуртунуң үлетүрүн улам быжыглаар дээш күжениишкиниг ажылдап турар. Ажылагыйның эң чугула адырларын национализастаарын боттандырып, технологияны доктаамал сайзырангайжыдып, бойдустуң чал-чаа байлактарын ажыглалга шингээдип ап турар. Хөгжүп орар чурттарның депшилгелиг ол бүгү эгелээшкиннеринге улуг дузаны Совет Эвилели чедирип турар.

ЛАГОС. Нигерияның чазааның айтыышкынын ёзугаар чурттуң аңгы-аңгы девискээрлеринге демир рудазы болгаш хөмүр-даш байлактыг черлерни дилеп тывар ажылды чоруткан.

Тускай эртемниглерниң сүмелээнин ёзугаар чазак Локоджа-Окене-Аджаокута деп үш черге эң баштайгы металлургия комбинадын тургузар деп шиитпир үндүрген.

Чер байлактарын дилеп тывар, чер байлаан болбаазырадырының болгаш металлургияның бүдүрүлге черлерин, бүдүрүлге технологиязын төлевилээриниң, продукцияны планнаарының, сайгарарының, тускай эртемниг национал кадрларны белеткээриниң айтырыгларына хамаарыштыр кара металлургияны сайзырадырының күрүне эргелери ажылдап турар. Анда совет тускай эртемниглерниң чедирип турар ачы-дузазы улуг. Эргелелдиң чоруткан хөй-хөй белеткел ажылдары национал металлургияның баштайгы бүдүрүлге черин тудуп эгелей бээр арганы бээр, чуртту индустриализастаарына ол күүлүг идиг болур.

КОЛОМБО. Бо чылдың баштайгы чартыында Шри Ланканың үлетпүр продукциязын даштыкы чурттарга сатканындан кирген орулга 113 миллион ажыг рупий болган. Эрткен чылдың ол үезинде кирген орулгадан ол ийи катап ажыг болган. Ланканың даштыкы чурттарга садар бараанларынга белен кылыгларының үлүг-хуузунуң доктаамал улгадыш турары колониалдыг үелерден укталдыр экономиканың нургулайында чиг-эт бараанларын бүдүрер угланыышкынны апарганын өскертир талазы-биле чурттуң чазаанның күжениишкиниг ажылдап турарының чедиишкининин херечилеп турар.

ДЕЛИ. Индияда боттандырып турар депшилгелиг чаартылгаларга киириштир Индияның чазаа америк «Эксон» нефть концернинин салбырын национализастаанын болгаш күрүнениң «Хиндустан петролеум корпорейшин» нефть компаниязын тургусканын чарлаан.

Республиканың нефть үлетпүрүн тургузуп алырынга, чаа-чаа нефть байлактыг черлерни дилеп тыварынга улуг дузаны Совет Эвилели чедирип турар. ССРЭ-ниң киржилгези-биле тудуп тургускан объектилерге ам безин 30 миллион тонна хире нефтини казып тыпкан болгаш 35 миллион тонна хире чиг нефтини болбаазыраткан.

(СЭТА).

КЫЗАГДАЛ БУУРАП ТУРАР

Эквадорнуң найысылалы Китога америк күрүнелер организациязының (АКО) кежигүннери чурттарның даштыкы херектер министрлериниң чөвүлел хуралы Кубаны политика болгаш экономика талазы-биле кызагдаарын соксадыр дугайында айтырыгны чугаалашкан. АКШ-тың күш дөгээр негелдезин ёзугаар Кубага удур кызагдал хемчеглерни алыр дугайында АКО-га шиитпир үндүртүп каан турган. Ол кызагдалды доп-дораан соксадыр дугайында резолюция үндүрерин Венесуэла, Колумбия, биле Коста-Рика саналдаан. Ук резолюция дээш 12 чурттуң делегациязы бадылаан. Дилте эң дерзин ёзу-чурумнуг үш күрүнениң — Чилиниң, Парагвайның болгаш Уругвайның делегациялары удурланып бадылаан.

Кубага удур политиканы уламчылаары дээш өскерлиг чок туржуп турар АКШ безин ол резолюцияны ажык буруу шаварындан дидимээн, ооң толөлекчизи бадылаарындан дадагалзаан. Ук политиканы Латин Американың буруу шаап турары ол хире күштүг апарган. Черле Вашингтонуң политиказын эдерип турар беш чурттуң делегациязы бадылаарындан база дадагалзаан.

Кубага удур кызагдалды соксадырын чүүлдүг деп көөрүнге АКО-нуң уставын ёзугаар үштүң бир кезии болур бадылзашкынларны алыры эргежок чугула. Ол бадылаашкын чедип алдынмаан, ынчангаш кызагдал соксадыр дугайында резолюция хүлээп алынмаза-даа, чөвүлел хуралдың эрткен бүгү байдалы болгаш ооң түнелдери Кубага удур бак-чаяаныг кызагдалга база бир улуг согуушкун, ооң талалакчыларының, хамыктың мурнунда АКШ-тың аштырганының херечизи болган. АКО-нуң кежигүннериниң хөй нуруузу ооң бүгү төөгүзүнүң дургузунда Вашингтонуң күш дөгээр кызагдалынга эң баштай удурланып үвгеш, аңыаңгы шиитилел тургузуглуг күрүнелериниң тайбың кожа-хелбээ догуннашкын принциптерин ёзугаар Куба-биле харылзааларны экижидирин өгөөн.

Китога болган чөвүлел хуралдың соонда 12 чурттуң төлөлекчилери каттышкан медеглел үндүргеш, Кубага удур алган хемчеглерни «эргижирээн, үндезин, барымдаа чок» деп, ук медеглелинге демдеглээн. Ындыг хемчеглер алдынган турза-даа, Куба-биле чогумчалыг харылзааларының, Мексика, Аргентина, Перу болгаш өскедаа латин-америк күрүнелер тудуп турар.

Р. КНЯЗЕВ. (СЭТА).

ХОСТАЛГАНЫҢ БЕРГЕ ОРУУ

Анголаны хостаары дээш улусчу шимчээшкин деп партияның (МПЛА-ның) делегациязын тус чурттуң найысылалы — Луанданың чурттакчылары эрткен улуг хүнде байырлалдыы-биле уткуп, хүлээп алган. Аңаа 300 муң ажыг кижи чыылгак. Төрээн чуртунуң хосталгазы дээш үр чылдар иштинде демисежип келген алдар-сураглыг ангол патриоттарга Луанданың чурттакчылары бир-ле дугаар шак ынчаар ажыы-биле ужуражыр аргалыг болган. Делегацияның кежигүннери карааның чажын безин чажырбайн, ажы-төлдерин болгаш кадайларын эргеледип, куспактап, хөй чылдар иштинде чажыт ажылдап келген эшеөрүнүң холдарын дыңзыг тудуп, байыр чедирин турганнар. МПЛА-ны чурттуң калбак хөй-ниитизи деткип турар дээрзин ук ужуражыышкын тодаргай бадыткаан деп ону көрген корреспондентилер боттарының отчёттарынга демдеглээн.

Анголга хамаарышпас чоруктуу тыпсырының чурумуи португал эрге-чагырганнар-биле чугаалажыр дээш ук партияның тускай делегациязының Луандада чеде бергени Африка дипте колоний ёзу-чурумну узуткаарының чорудулгазы Анголада база чеде бергенин эрелчилеп турар. Португалияга фашистиг ёзуну дүжүр октааны болгаш бүгү португал колонияларга хамаарышпас чоруктуу тыпсыр дугайында чаа чазактың шиитпири ук чорудулганы онза дүргедеткен. Бо чылдың сентябрьда Лиссабон Гвинея-Бисауну тускай хамаарышпас күрүне деп хүлээп көрген, а Мозамбикке мырыңай чоокта чаа түр чазак тургустунган, ону национал-хосталгалыг шимчээшкиниң төлөлекчизи баштап турар. Ам Ангола база тускай хамаарышпас күрүне болурунуң бүдүүзүнде турар. Ангола болза Мурнуу-Барыын Африкада чурт, ооң чурттакчы чопу 5,5 миллион кижи, оларның 400 муңу португалдар.

Хосталгаже орук кезээде берге боор келген. Эрги ёзу-чурумну камгалап арттырыксаар улуг салдарлыг күштер Анголаның бодунда-даа, ооң даштында-даа бар. Олар болза, бирээде, тус чуртка шаанда тергиидекчи туруштуг тургаш, ооң үндезин чурттакчыларын молчуп, дарлап, ооң капчаардаа аажок хөй ажык-кончаанны ап турган португал колонизаторлар болур. Ийиде, Анголаның бойдус байлактарын, нефтизин, алмаазтарын, кофезин, ыяш-дажын үптеп, тонап туруп, ооң сан-түн чок ажыкты ап келген Барыын монополиялары, чижээ, Американың «Галф ойл корпорейшин» дээр нефть концерни база-ла Анголаның тускай хамаарышпас күрүне болурунга удур күштерге хамааржыр. Адак соонда, Мурнуу-Африкан Республика биле Родезияда сөөкязы ылгаар ёзу-чурумнар база-ла аңаа удур, чүге дээрге Африкада колониалдыг ёзу-чурумнуң сөөлгү шиитпирлериниң бууразашкыны оларның сөөкязы ылгаар ёзу-чурумун базала бурууладыр деп айыылзының турар.

Чогум-на ол реакцылыг күштерниң идепкейжээн сөөлгү хүннерде Анголага болган ханыг үскүлежиишкиниринин чылдагааны болган. Ол үскүлежиишкиннерни колониалдыг армияга албан эрттирип тургаш, ооң хамашкан португал сөөк кижилер эгелээн. Олар Луанданың африкан кварталдарынче боо-чепсеткиг халдаашкын кылгаш, африканларның картон, шуугайдан кылган бажың-балгаттарын автоматтар-биле кам-хайыра чок боолаан. Ооң түнелинде 40 ажыг кижи өлүрткеп, дыка хөй кижи аар балыглаткан, хөй-хөй херээженнер болгаш чаш уруглар качыгдаан. Ооң соонда өлээн каш хонгаанда база бир кезек ак кештиг дүржок идегеттер ангол найысылалдың чоок-кавызынга МПЛА-ны деткээн хөй улус чыылган митингиниң киржикчилерин адып боолаан.

Ол ханыг өнчүк-төөгүзүлерни ооң организакчылары ак кештиг кижилер-биле африканларның аразынга массалыг үскүлежиишкиниринин үлүрер, ынчангаш тускай чуртка үшүдүрүм байдалды тургузар сорулгалыг кылын турган. Ук сорулгага кемниг херектеннерни база ажыглаан, оларны мурнуку колониалдыг администрацияның кара-бажыңнарындан хостаан, кара туразында аажылаар эргена берген. Ол-ла сорулга-биле чүүк автотранспортунуң чолзачыларының ажыл соксадыышкынын база организастаан.

Ак кештиг дүржок идегеттериниң база оларның артында турар делегей монополияларының болгаш Мурнуу-Африканың сөөк-язы ылгакчыларының болалы тодаргай, чүү дээрге олар чуртка үш-үдүрүм байдалды тургузуп турган, эрге-чагырганы эжелеп алыр болгаш Анголаның «хамаарышпас чоруун» кожазында Родезия ышкаш ынчаар «чарлаар» бсдап турар. Родезияның эвээш санныг ак кештиг сөөк-язы ылгакчыларын тус чуртуп үндезин африкан чонун кара туразында дарлап турар болгай.

А Анголада ак кештиг дүржок идегеттер боттарының ук бодалын боттандырар дээш бир ангол сөөк чалча кижини база тыа алганнар. Ол болза Анголаны бүрүн хостаарының национал Эвилели дээр организацияның (УНИТА-ның) удуртукчузу Савимби деп кижидир. Ол колониалдыг бөлүктер-биле сырый холбаадыг болгаш, мырыңай чоокта чаа: «Анголаның чону ам-даа тускай хамаарышпас улус болурунга белен эвес»—деп медеглеп турган. Бир эвес ону ооң эзлери эрге-чагырганга олуртуп каар болза, оларга ол бар шаа-биле бараан болурунга белен. Ынчангаш африкан чурттакчылар ону «Анголаның Чомбези» деп адааны таварылга эвес. (Чомбе дээрге Конгога делегей монополияларынга чалчалап турган, Патрис Лумумбаны өлүрүп организастаан плегет болгай).

Иштики база даштыкы делегей реакциязы колонизлизмниң сөөлгү даянгыштарын узуткаарының чорудулгазын соксадыр ийикпе азы сода чадаарда, түр-даа, када болза доктаадыр дээш бүгү күжениишкиннерни кылын турар. Ынчалза-даа ооң ол күжениишкиннери хоозун болур. Чүге дээрге ук чорудулганы кым-даа, чүү-даа доктаадып ыыдавас.

З. СЕРОВ. (СЭТА).

Спорт · Спорт

ДӨРТКҮ САЛЫГ СООНДА

Республиканың шыдыраа чалазы-биле чемпионадының үшкү, дөрткү салыглары эрткен суббота, воскресенье хүннеринде болуп эрткен. Бо салыглар көрүкчүлерге дыка солун болган. Бир талазында үшкү салыгда мастерге кандидаттар Николай Шишигин (Кызыл) биле Монгуш Адыг-оол (Ак-Довурак) ужурашкан. Удурланыкчылар сицилиан камгалалды ойнааннар. Адыг-оол атакага таварышса-даа, эки камгаланып, материалдыг деп байдалда салымын соңгаарладып алган. Ынчалза-даа катап ойнааш частырыглар кылгаш уттурган. Өске салыглардан Л. Мохов (Кызыл) С. Пановту (Хову-Аксы), Идам Сюрюн (Каа-Хем) Ооржак Кызыл-оолду (Өвүр), Х. Ондар (Кызыл) Ооржак Сенданты (Таңды) уткан.

Дөрткү салыгда үш салыглардан үш-үш саннар алган Н. Шишигин биле Х. Ондар ойнааннар. Бо оюнуң түңнели бирги чер дээш маргылдаага дыка хамаарылгалыг дээрзин оларның кайызы-даа билген. Улуг-улуг бодалар солушканының соонда хөлге чиик бодалар арткан. Х. Ондар бир артык оолдуг. Салыг соңгаарлаттынган. Кым ударын даап чугаалаары берге. Л. Мохов — М. Монгуш (Чөөн-Хемчик), К. Орус-оол (Кызыл) — Идам Сюрюн (Каа-Хем) оларның салыглары соңгаарлаттынган. К. Саян (Кызыл) Ооржак Мижитти (Барыын-Хемчик), Б. Ооржак (Кызыл) Н. Онуфриевти (Кызыл) уткан.

Дөрт салыг соонда М. Адыг-оол үш санныг, Н. Шишигин, Х. Ондар база үш-үш саннарлыг, бир-бир соңгаарлаттынган салыгларлыг.

О. БЕЛЕК.

Эш хуузунуң ужуражылгазы

Хову-Аксы суурнуң ажылышчилери-биле Улуг-Хем районда Жданов аттыг совхозтуң ажылчыннарының аразында спорттуң янзы-бүрү хевирлеринге эш хуузунуң ужуражылгаларын организастаары чаңчыл болу берген. Чоокта чаа бокска болгаш велейболга ужуражылга болган. Ону Хову-Аксында уругларның спорт школазының директору Владимир Ковалев байырлалдыы-биле ажыткан.

Баштай боксерлар ужуражкан. Хову-Аксының спортчулары аалчылардан мергежилдиин көргүскеш, тиилелгени чедип алганнар. Бирги черни алган боксерларга «Спартак» эки тура спорт ниитилелиниң хүндүлүг бижиктерин тывыскан. Совхозтуң төлөөзи Виктор Дамдын чараш техниканы көргүскеш, тускай шаңналды алган.

Волейбол ойнаарынга аалчылар шылгаган.

Эш хуузунуң ужуражылгазы спортчуларның мергежилин бедидеринге, арга-дуржулгазын солчурунга дузалаан.

В. БЕЛЕК.

Телевидение

НОЯБРЬ 19-ТА

КЫЗЫЛДАН

18.00—«Челюскинчи эпопея» Телефильм.

19.00—Телемедээлер.

19.15—Уругларга. Мультфильм.

19.25—«Шалыпчы күш-ажылды—беш чылга». Дамчыдылга.

19.55—«Ужудуушкун шөлү». Телефильм.

20.20—Телемедээлер.

20.30—Чарлалдар, реклама.

20.35—Телефильм.

21.05—«Саян кырында кежээ». Дамчыдылга.

21.45—23.25—«Полынин-биле таварылга». Уран-чечен фильм.

Редактор В. С. ШАРАВИН.

КИНО

НОЯБРЬ 19-ТА

«НАНЫРАЛ»: «Ажык ном» (1-ги, 2-ги сериялары) 10.00, 13.30, 17.00, 20.30 шактарда.

«ПИОНЕР»: «Опчок алышкылар» 9.00, 10.40, 15.40, 17.20, «Кара майыктааштыг бедик ак кижи» 12.20, 19.00, 21.10 шактарда.

«КАА-ХЕМ»: «Дмитрий Кантемир» 15.00, 16.50, 18.40, 20.30 шактарда.

«ВОСТОК»: «Кызыл калина» 14.30, 16.30, 18.30, 20.30 шактарда.

САДЫП АЛЫКЧЫЛАРНЫҢ КИЧЭЭНГЕЙИНГЕ

Бараанларны чиштеткен ортек-биле садар № 26 магазинден (рынок девискээринден) дараазында бараанларны садып ап болур:

Эр улустуң кышкы тоннарынга 46—52 размерлиг каракул моюндуруктар. Өртээ 20-ден 50 рубль чедир.

Халбаңныг чылыг бөрттер. Размери 8—9, өртээ 1-ден 2 рубль чедир.

Эр улустуң күскү, часкы пальтозу. Ону Ленинградтың даараныла фабриказы бүдүргеп, размери 46—58, өртээ 25-тен 80 рубль чедир.

Польша Улус Республикага бүдүргеп 48—52 размерлиг чолдак тоннар, өртээ 17 рубль.

Херээженнер Кемеровонуң даараныла фабриказынга бүдүргеп күскү, часкы пальтоларны садып ап болур. Размери 44—52, өртээ 17-ден 65 рубль. Дүк бүдүштүг янзы-бүрү постен кылган, херээжен платьелер. Размери 44—54, өртээ 10-дан 25 рубль чедир. 3—4 рубль өртектиг капрон аржыылдар, 4-тен 4 рубль 50 копеек чедир өртектиг корзинка-сумкалар

Музыкага ынактарга —119 рубль өртектиг Шуйск аккордионнарын, 18—30 рубль өртектиг скрипкаларны садып ап болур.

Спортка ынактарга—туристен маңнаар хаактар, өртээ 5—9 рубль. Улуг улустуң 30—40 рубль өртектиг, элээди уругларның 20—40 рубль өртектиг чадаг-тергелери, 60 рубльдиг «Кама-5» деп хеп чуур машиналарны база садып турар.

Ол ышкаш чаңгыс кижи удуур орунар, өртээ 17 рубль. Уругаар орну, өртээ 10 рубль. Дүрер орунар, өртээ 9 рубль магазинде кирген.

Магазин воскресеньеде 10 шактан кежээ 5 шакка, аңаа хүннерде 7 шакка чедир ажылдаар. Магазинче садып алыкчыларны чалап тур.

КЫЗЫЛ-САДЫГНЫҢ ДИРЕКЦИЯЗЫ.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ · Индекс 667000

Кызыл. Щетинкин-Кравченко кудумчузу, бажын № 3 ТЕЛЕФОННАРЫ: Редакторнуң 24-63, редакторнуң ораалакчыларының 35-24, пропаганда киллизиниң 23-54, харыысалгалыг секретарының 23-35, партийжи амыдырал киллизиниң 37-13, культура киллизиниң 23-54, көдээ ажылагый киллизиниң 21-47, үлетпүр киллизиниң 22-64, чаага киллизиниң 41-27, информация база совет тургузуг киллизиниң 20-60, бухгалтериялың 31-75, корректорларның 27-41. Солун келбейн барганда 32-75 телефонче долгаар.

Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Ном үндүрер чер, полиграфия болгаш ном садыының талазы-биле эргелелиниң типографиязы (Кызыл, Щетинкин-Кравченко кудумчузу, бажын № 1).

СОЛУН НЕДЕЛЯДА 6 КАТАП ҮНЕР

Тиражы 16056. ЧАГЫГ № 267.

ТС—01260.